

MEĐUNARODNA
KONFERENCIJA

ROD I MIR NA BALKANU: TRASIRANJE PUTA NAPRIJED

(SARAJEVO, 25–27. FEBRUAR 2025.)

UVOD

U vremenu kada militantni patrijarhalni sistemi jačaju širom svijeta, svjedočimo sve agresivnijem porastu antirodnh pokreta, ograničavanju ženskih prava i sužavanju prostora za feministički aktivizam. Napadi na reproduktivna prava, akademsku slobodu i ljudska prava marginaliziranih grupa postaju sve učestaliji, dok su postkonfliktne regije, poput Balkana, posebno ranjive na ove regresivne trendove. Istovremeno, feministički pokreti nastavljaju pružati otpor, gradeći mreže solidarnosti i zagovarajući održivi mir koji uključuje rodnu pravdu. U ovom kontekstu, nužno je ne samo kritički preispitati naučene lekcije iz prošlosti već i artikulirati konkretne strategije za zaštitu i unapređenje teško stečenih sloboda i prava.

Konferencija **Rod i mir na Balkanu: trasiranje puta naprijed** okuplja akademske istraživače i istraživačice, aktiviste i aktivistice te kreatore i kreatorice politika iz regije i šire kako bi zajednički analizirali ulogu patrijarhalnih struktura u perpetuaciji nasilja te istražili feminističke pristupe izgradnji pravednog i održivog mira. Kroz panel diskusije sudionici i sudionice će kritički razmotriti militarističke narative o ratu i miru, analizirati interseksionalne oblike opresije te mapirati strategije feminističkog otpora i solidarnosti.

Ovaj događaj nije samo refleksija prošlosti, već i poziv na akciju. Kroz feminističke vizije tranzicijske pravde, politike sjećanja i globalne solidarnosti, konferencija **Rod i mir na Balkanu: trasiranje puta naprijed** teži jačanju mreža i inicijativa koje osnažuju marginalizirane glasove i grade inkluzivnu budućnost.

Pridružite nam se u Sarajevu **25–27. februara 2025.** i budite dio razgovora o feminističkim putevima ka miru i ravnopravnosti.

Mjesto održavanja:

Hotel Hollywood, Ulica dr. Mustafe Pintola 23, 71 210 Ilidža (Sarajevo, BiH)

Mapa lokacije: <https://maps.app.goo.gl/ysXKjNgge5MhJkSo8>

Kontakt e-mail: koordinator8@tpofond.org; assist6@tpofond.org

Telefonski kontakt: 00 387 33 663 350, mobilni: 00 387 61 140 561

PROGRAMSKI ODBOR KONFERENCIJE

Zilka Spahić Šiljak, PhD, TPO Fondacija

Jasna Kovačević, PhD, Ekonomski fakultet UNSA

Nerzuk Ćurak, PhD, Fakultet političkih nauka UNSA

Jasmina Husanović, PhD, Filozofski fakultet UNTZ

Damir Arsenijević, PhD, Filozofski fakultet UNTZ

Gaj Trifković, PhD, Centar za ljudska prava UNSA

Rebeka Anić, PhD, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Biljana Kašić, PhD, Centar za ženske studije

PROGRAM KONFERENCIJE

DOLAZAK 25. 02. 2025.

PRVI DAN 25. 02. 2025.

11:00–11:30 OTVARANJE: Pozdravne riječi

11:30–13:00 **PANEL 1. (Dis)kontinuiteti patrijarhalnog nasilja**

- Biljana Kašić: *Izgledi i strepnje feminističke izgradnje mira*
- Damir Arsenijević i Jasmina Husanović Pehar: *Feminicid i logika antidruštvenosti u Bosni i Hercegovini danas: rat protiv reprodukcije života*
- Renata Jambrešić i Vesna Janković: *Nelagodno nasljedstvo antiratnih politika: hrvatske feministkinje 90-ih godina XX. stoljeća i danas*
(Moderacija: Jasna Kovačević)

13:00–14:30 RUČAK

14:30–16:00 Keynote govornik

- Nerzuk Ćurak: *Uspon militantnog patrijarhata i feministička odgovornost za mir*

16:00–16:30 PAUZA

16:30–17:30 **PANEL 2. Antirodni diskursi i politike**

- Jadranka Rebeka Anić: *“Revolucija zdravog razuma” ili tragedija “intelektualne arogancije”? Populističko-političke manipulacije rodnim konceptom*
- Daniela Antonovska: *The impact of anti-gender movements in North Macedonia on gender equality and peace*
- Željko Šarić: *Patrijarhat kao evolutivna greška? Teorija evolucije, nasilje i uspon dominacije*
- Dragana Pejović: *Pristajete li da nas vrate u prošlost?*
(Moderacija: Zilka Spahić Šiljak)

19:00 VEČERA

DRUGI DAN 26. 02. 2025.

9:00–10:30 **PANEL 3. Književni i umjetnički otpori patrijarhatu i heteronormativnosti**

- Edisa Gazetić: *Patrijarhat u regresiji: antirodna ideologija na društvenim mrežama i u ženskom književnom diskursu*
- Tanja Antić: *Queer lingvistika mira u balkanskom (post)konfliktnom kontekstu*
- Marjana Stevanović: *Populizam u diskursu jezičke politike u Srbiji*
- Adem Olovčić i Sara Arslanagić: *Beyond the Binary: LGBTQI+ Activism, Hegemonic Masculinity, and Intersectional Feminism in Bosnia and Herzegovina's Post-War Reconstruction*

(Moderacija: Medina Mujić)

10:30–11:00 PAUZA

11:00–12:30 **PANEL 4. Priče otpora i ženski mirovni aktivizam**

- Linda Gusia: *Solidarity and resistance—women's movement in Kosovo*
- Draga Gajić: *Ženski mirovni aktivizam i feministička spoljna politika – prožimanja i razilaženja*
- Alenka Verbole i Igor Gaon: *Where are the women and why they are so few? Insights into women's leadership in negotiating peace and rebuilding communities in Bosnia and Herzegovina and Kosovo*
- Ana Raffai: *Populizam naš svagdašnji i čudo nenasilnog otpora*

(Moderacija: Tatjana Perić)

12:30–13:30 Keynote govornica

- Aida A. Hozić: *War Economy: feminist perspective*

13:30–15:00 RUČAK

15:00–16:30 **PANEL 5. Trauma i mehanizmi zaštite**

- Irena Praskač Salčin, Elma Huruz, Selma Ćosić: *Rodne dimenzije nasilja i izgradnja sistema zaštite od nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini*
- Sabiha Husić: *Feministički pristupi oporavku od trauma (iscjeljenju) i podršci zajednici*
- Maja Savanović Zorić: *Feministički pristupi iscjeljenju trauma i podršci zajednici*
- Ružica Ljubičić: *Brisanje stigmatizacije žena u medijskom diskursu: Strategije digitalnog aktivizma u procesu oporavka od ratnih trauma*

(Moderacija: Željko Šarić)

16:30–17:00 PAUZA

17:00–18:00 PREDSTAVA *Feministička tijela*

19:00 VEČERA

TREĆI DAN 27. 02. 2025.

9:00–10:30 **PANEL 6. Politike sjećanja i lekcije iz prošlosti:**

- Vildana Džekman: *Feminističke kritike tranzicijske pravde i politike sjećanja "Suočavanje s patrijarhalnim komemoriranjem ratova i brisanjem doprinosa žena"*
 - Amila Ždralović: *Preko 'ženskog ustava' do rodne pravde?*
 - Svetlana Janković: *Komemoracija ratova kroz prizmu patrijarhata*
 - Goran Božićević: *Gdje smo grijeshili*
 - Tatjana Perić: *Kroz prizmu postkolonijalnog feminizma: Položaj Romkinja u političkim obavezama država učesnica Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS)*
- (Moderacija: Adem Olovčić)

10:30–11:00 PAUZA

11:00–13:00 **PANEL 7. Ekumenski i međureligijski feministički pristupi miru**

- Zilka Spahić Šiljak: *Feminist inter-faith approaches to peacebuilding*
 - Ankica Dragin: *Ekumenski pristupi za izgradnju mira – iskustva žena iz Vojvodine*
 - Margareta Bašaragin: *Rod i mir: rezultati istraživanja u "Ženskim studijama i istraživanjima" (1998–2025)*
 - Elma Softić Kaunitz: *Kako pisati o ženama*
 - Amra Pandžo: *Ženska slika Boga*
- (Moderacija: Vildana Džekman)

13:00–14:00 RUČAK

14:00–15:30 **PANEL 8. Trasiranje puta naprijed (plenarna diskusija)**

(Moderacija: Ana Raffai)

15:30–16:00 PAUZA

16:00–17:00 Keynote govornica

- Cynthia Enloe: *A Feminist Lense Enables Us to See Peace more Clearly*

17:00–18:00 ZAKLJUČCI I ZATVARANJE

VEČERA

KEYNOTE GOVORNICE I GOVORNIK

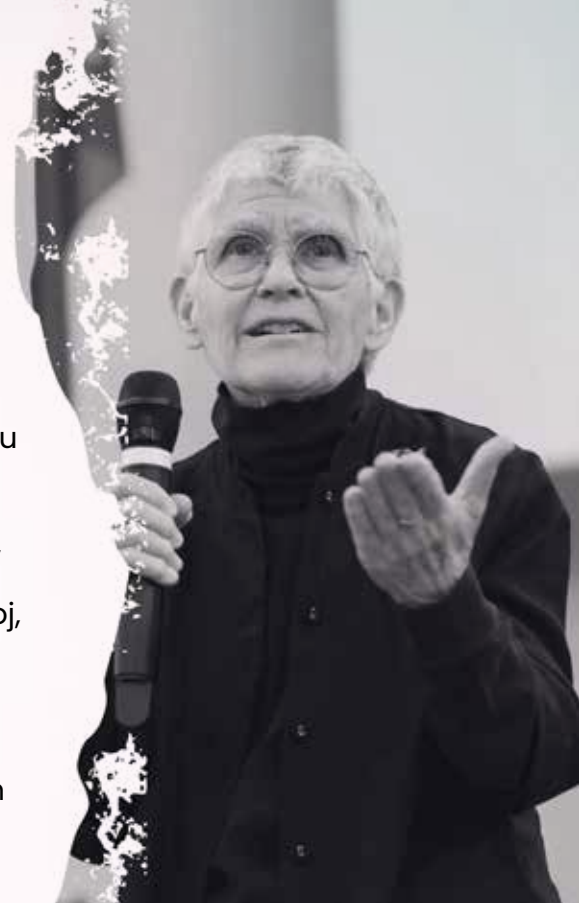
Aida A. Hozić

vanredna je profesorica međunarodnih odnosa na Univerzitetu Florida u Gainesvilleu, Sjedinjene Američke Države. Njeno istraživanje nalazi se na sjecištu feminističke političke ekonomije, kulturnih studija i međunarodne sigurnosti. Njen trenutni projekt nosi naziv *Follow the Bodies: Feminist Political Economy of War and Peace*. Autorica je knjige *Hollyworld: Space, Power and Fantasy in the American Economy* (Cornell University Press, 2002), suredaktorica (sa Jacqui True) knjige *Scandalous Economics: Gender and Politics of Financial Crises* (Oxford University Press, 2016). Napisala je desetine recenziranih članaka i poglavlja u uredničkim zbornicima. Njen rad podržan je od Fondacije John D. i Katherine T. MacArthur, IREX-a, Instituta za turske studije, Open Society Institute; dobila je više Fulbright nagrada i mnogih drugih stipendija. Trenutno je suredaktorica časopisa *Review of International Political Economy* i rotirajuća glavna urednica *International Political Sociology*. Njeni javni radovi objavljuvani su u medijima poput *Slate*, *Foreign Policy*, *Politico*, *Al Jazeera*, *Le Monde*, *Guernica* i drugih. U proljeće 2024. godine bila je istaknuta znanstvenica političkih i međunarodnih odnosa na Pembroke Collegeu, Univerzitetu Oxford.

Kao keynote govornica predstaviti će rad "War Economy: feminist perspective". Rat u Ukrajini i perspektiva ponovnog izbijanja rata u drugim dijelovima Evrope izazivaju ponovljene pozive za razvoj evropske "ratne ekonomije". Ratna ekonomija se obično razumije kao državno podržana subordinacija ekonomije vojnim potrebama, a u prošlosti je bila hvaljena zbog svoje sposobnosti da proizvede politički konsenzus i mobilizira resurse, ali je također kritikovana kao odstupanje od tržišnih sila. Manje vidljivo, ali jednako važno, ratna ekonomija je poznata po tome što transformira rodne odnose, iako ne uvijek na isti način: može privući žene u proizvodnju odbrane ili ih relegirati na kućne poslove i informalnu ekonomiju kako bi se napravilo mjesta za muškarce. Štaviše, feminističke perspektive na rat same po sebi mnogo su šire od konvencionalnih i smatraju ratnu ekonomiju kao nešto što ima mnogo šire područje nego samo proizvodnju oružja i municije, uključujući – na primjer – humanitarnu industriju, ekonomiju brige, militarizaciju svakodnevnog života. Kako trenutno u Evropi nema diskusija o tome kako bi nova ratna ekonomija mogla utjecati na već postojeće značajne prijetnje ravnopravnosti spolova i feminističkoj politici, ovo izlaganje će se baviti često zanemarenim rodnim aspektima ratne ekonomije u njenim različitim oblicima. Feministička međunarodna politička ekonomija može stvoriti mogućnosti za šire razgovore, koji bi omogućili ženama i feminističkim aktivisticama da oblikuju ratnu ekonomiju, umjesto da budu marginalizirane ili instrumentalizirane, kao što je često bio slučaj u nedavnim sukobima i postkonfliktnim programima oporavka.

Cynthia Enloe istraživačka je profesorica na Odjelu za održivost i društvenu pravdu, sa povezanim radom na Odsjeku za ženske i rodne studije i političke znanosti, na Univerzitetu Clark u Worcesteru, Massachusetts. Njena karijera uključuje Fulbright stipendije u Maleziji i Gvajani, gostujuće profesure u Japanu, Kanadi, Velikoj Britaniji, Australiji, Novom Zelandu i Islandu, kao i poziciju gostujuće profesorice za rodne studije na Univerzitetu u Cambridgeu, UK. Održala je predavanja u Švedskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Portugalu, Španiji, Čileu, Vijetnamu, Koreji, Kambodži, Kolumbiji, Bosni i Hercegovini, Turskoj, Brazilu, Češkoj, Austriji, Finskoj, Ukrajini i na univerzitetima širom SAD-a. Njena djela su prevedena na ukrajinski, španski, turski, francuski, portugalski, japanski, korejski, švedski, češki, islandski, finski, njemački i kineski. Objavljivala je u *Ms. Magazine* i *The Village Voice*, a pojavila se na Nacionalnom javnom radiju, Al Jazeera, C-Spanu i BBC-u. Profesorica Enloe autorica je petnaest knjiga, među kojima su *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives* (2000), *The Curious Feminist* (2004) i *Nimo's War, Emma's War: Making Feminist Sense of the Iraq War* (2010), *The Real State of America: Mapping the Myths and Truths about the United States* (koautorica Joni Seager; 2011, revidirano, 2014); *Seriously! Investigating Crashes and Crises as if Women Mattered*, 2013. Njen temeljito ažurirani izdanak *Bananas, Beaches and Bases* objavio je University of California Press 2014. Njen ažurirani izdanak *Globalization and Militarism: Feminists Make the Link* objavljen je na engleskom i francuskom jeziku 2016. godine, a na španskom 2022. godine. Knjiga *The Big Push: Exposing and Challenging Persistent Patriarchy* objavljena je na engleskom, japanskom i španskom jeziku. (Izvorno: Myriad Editions, UK; University of California Press, US, 2017).

Kao keynote govornica predstaviti će rad "A Feminist Lense Enables Us to See Peace more Clearly". Feministička analiza unosi istraživanja bilo koje sfere u kojoj je rod prisutan – porodica, mediji, etnička pripadnost, trgovina, nasilje, država – sa jasnom radoznalošću prema moći, očiglednoj moći i gotovo nevidljivoj moći. Za sve nas u ovom opasno rodno oblikovanom vremenu, potrebno je da budemo potpuno opremljeni vještinama za analizu onoga što je potrebno da se stvori i održi mir – i onih koji ga podrivaju. To znači da moramo biti opremljeni za feminističko – eksplicitno rodno pametno istraživanje načina na koje se stvara i perpetuira građansko povjerenje, javno učešće, pravičnost, međusobno poštovanje, empatija i odgovornost. Istovremeno, to znači da moramo biti sposobni da provodimo feminističko – eksplicitno rodno pametno istraživanje patrijarhata, mizoginije, širenja straha, tajnosti, isključenosti, podjela, militarizma, hijerarhije, zastrašivanja i, naravno, zastrašivanja. Svaka od ovih sfera ovisi o funkcioniranju feminiziteta i maskuliniteta na specifične načine koji ili zaustavljaju i široko raspodjeljuju moć, ili suprotno, privileguju i koncentriraju moć. Danas, više nego ikada, moramo znati koji su to načini. Svodnevnici života žena i muškaraca u različitim balkanskim društvima sada su oblikovani idejama i praksama moći koje su prožete rodnom. Da li one održavaju dinamiku stvarnog mira ili je podrivaju?

Nerzuk Ćurak doktor je političkih nauka i radi kao profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Djeluje kao esejist, naučni publicist, novinar, kolumnista, urednik, javni intelektualac, mirovni i građanski aktivist. Autor je knjiga: *Geopolitika kao sudbina: slučaj Bosna: postmodernistički ogled o perifernoj zemlji* (2002); *Dejtonski nacionalizam* (2004); *Obnova bosanskih utopija: politologija, politička filozofija i sociologija dejtonske države i društva* (2006); *Filozofija zagrljaja* (2009); *Izveštaj iz periferne zemlje: gramatika geopolitike* (2011); *Rasprava o miru i nasilju: (geo)politika rata – (geo)politika mira – studije mira* (2016); *Od erosa do polemosa. Knjiga razgovora* (2018); *Zašto je Bosna a ne ništa* (2021). Dopisni je član ANUBiH i PEN centra BiH. Također, član je Upravnog odbora nevladine organizacije Centar obrazovnih inicijativa Step by step koja promiče pravedno i inkluzivno obrazovanje u Bosni i Hercegovini i regiji.

U ulozi keynote govornika profesor Ćurak će predstaviti rad "Uspon militantnog patrijarhata i feministička odgovornost za mir". Novi načini upravljanja afirmiraju autoritarne i totalitarne prakse orijentalnih despotija s jedne strane i, s druge strane, uznemirujuće povlačenje liberalizma i iz njega generiranog seta vrijednosti. *Doba ekstrema* radikalizira se do tačke pucanja. Dostignuti nivo ljudskih prava, uz epsku, višedecenijsku borbu za rodnu ravnopravnost i opću ravnopravnost svih vulnerabilnih skupina, poništava se, kako unutar nacionalnih politika i kultura, tako i unutar međunarodnog poretka. Na tragu velikog grčkog pjesnika Konstantina Kavafija, odgovorni humanistički mislioci, naročito senzibilizirani za prepoznavanje maskuliniziranih militarističkih kodova kojima se najavljuje regresija svijeta i globalna pauperizacija, pozvani su da na horizontu radikalne negativne transformacije dostignutog stepena univerzalne emancipacije, prepoznaju dijabolizaciju svijeta, *dok napolju na ulici narod ništa ne čuje*.

GOVORNICE/E

Biljana Kašić feministička je i postkolonijalna teoretičarka te mirovna aktivistica. Jedna je od predavačica i suosnivačica Centra za ženske studije u Zagrebu. Prije umirovljenja predavala je kao profesorica na Sveučilištu u Zadru i raznim univerzitetima širom svijeta. Područja njenog znanstvenog interesa su feministički studiji, postkolonijalne teorije, ženska kultura otpora i etika nenasilja. Suautorica je i urednica brojnih knjiga i studija objavljenih na hrvatskom i drugim jezicima, uključujući *Feminist Trans/Formations: Media, Art, Literature*, ur. et al., 2024; *Soggetti itineranti. Donne alla ricerca del sé*, 2013; *Critical Interventions: Thinking Heritage, Decolonising, Crossings*, ur. et al., 2013; *Teaching Subjects in Between: Feminist Politics, Disciplines, Generations*, 2006; *Gyné politiké ili o političkoj građanki*, 2004; *Žene i politika mira. Prilozi ženskoj kulturi otpora*, 1997. i dr. Sudirektorica je međunarodnog poslijediplomskog seminara "Feminisms in a Transnational Perspective" na Interuniverzitetkom centru Dubrovnik; članica međunarodnog odbora edicije *Materia Postcoloniale*, Università degli studi di Napoli Orientale; saradnica više feminističkih i kritičkih portala na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Inicijatorica je niza mirovnih aktivnosti u Hrvatskoj i šire.

Biljana Kašić predstavlja rad "Izazovi i zebnje feminističke politike mira". Ko se smatra ljudskim bićem i ko ima vlasništvo nad raspodjelom ranjivosti kada je nasilje u pitanju (Butler i Athanasiou, 2013), te u kojoj mjeri ljudska destruktivnost proizvodnjom "krajolika straha" (Oslander, 2004), legitimacijom zločina i "društvenom smrću" na globalnoj razini zakrivaju mislivost mira, pitanja su koja posebno danas usložnjavaju feminističku politiku mira. Svaki kritički pristup artikulaciji ovih pitanja od feministica zahtijeva zasjek u probleme koji ontološka pitanja vezano za osobitost ženske, odnosno rodne subjektivnosti u kontekstu ratn(ičk)og nasilja nužno promišlja u poveznici s pitanjima "ne-etike rata" (Maldonado-Torres, 2008) te razornih opresivnih struktura i moći njegovih globalnih aktera. Imajući istodobno u vidu suvremene feminističke prijepore i zebnje oko politike mira i nenasilja spram rata u Ukrajini (Dutchak, 2022; Zhrebkina, 2023; Tlostanova, 2022; Kašić, 2024) i rata u Palestini (Deutsch, 2011; Ahmed i Bahar, 2023; Alasah, 2024), u izlaganju će se adresirati tri pitanja ključna za feminističku politiku mira. Prvo pitanje tiče se nužnog pozicioniranja spram (re)militarizacije i njezinog maskulino-kolonijalno-kapitalističkog sidrišta; drugo pitanje problematizira politiku nenasilja (Butler, 2009) u vibrantnoj sponi s društvenim imaginarijem mira, a treće, na tragu povijesnih iskoraka i žensko-feminističke podrške (Kašić, 1997; Talpade Mohanty, 2003) nanovo osvještava koncept transnacionalne feminističke solidarnosti kao zaloga feminističkog djelovanja i feminističke odgovornosti. Činovi kulture otpora nasilju uprizoreni više puta na našim prostorima i na globalnoj razini, unatoč rizicima i nemogućnostima, sastavnice su etičkog ovlaštenja feminističkog subjekta koje obvezuje.

Jasmina Husanović redovna je profesorica kulturnih i rodnih studija na Univerzitetu u Tuzli, feministička teoretičarka i aktivistica. Njena istraživanja obuhvataju politike jednakosti i solidarnosti, upravljanje životom i kulturu traume, kao i emancipatorske politike s fokusom na kritičke pedagogije u umjetnosti, akademiji i aktivizmu. Jedna je od osnivačica kolektivnih platformi EKO FEM BiH, Radnički univerzitet i Jugoslovenske studije. Njene knjige uključuju monografije *Između traume, imaginacije i nade: Kritički eseji o kulturnoj produkciji* (Fabrika knjiga, 2010) i *Culture, Community and Activism in Bosnia and Herzegovina: Emancipatory Trajectories* (Offset, 2020) te brojne kooautorske međunarodne i domaće naučne publikacije. Koordinatorica je Vijeća za rodnu ravnopravnost Univerziteta u Tuzli.

Damir Arsenijević redovni je profesor književnosti i kulture na Univerzitetu u Tuzli, kao i psihoanalitičar u treningu te aktivno djeluje na raskršću akademije, aktivizma i umjetnosti. Njegovo istraživanje fokusira se na način kako su međunarodni mirovni procesi i mehanizmi tranzicione pravde stvorili političku, društvenu i ekološku pustoš u Bosni i Hercegovini. Godine 2019. osnovao je platformu "Zemlja – Voda – Zrak" za humanističke nauke o okolišu. Njegove knjige uključuju *Forgotten Future: The Politics of Poetry in Bosnia and Herzegovina* (Nomos Verlag, 2010) i *Unbriable Bosnia and Herzegovina: The Fight for the Commons* (Nomos, 2014), kao i brojne kooautorske međunarodne i domaće naučne i kooautorske publikacije. Trenutno radi na rukopisu knjige pod nazivom *Poisoned by Peace*.

U radu "Femicid i logika antidruštvenosti u Bosni i Hercegovini danas: rat protiv reprodukcije života" Husanović i Arsenijević postavljaju teorijske koordinate za analizu ubistava žena ne kao femicid, već kao feminicid – produžetak ratnog rodno zasnovanog nasilja koje je normalizirano u mirnodopskom periodu. Pojam "feminicid," koji koriste latinoameričke aktivistkinje te znanstvenici i znanstvenice, odnosi se na namjerno ubijanje žena kao sredstvo društvene ili političke kontrole, što je prisutno u društvima gdje se životi žena nedovoljno cijene, a u koje su uključeni državni subjekti, oružane grupe ili pojedinci. Bosna i Hercegovina predstavlja primjer "kapitalizma užasa" unutar evropskog perifernog Juga, obilježenog kolonijalizmom, klasizmom, rasizmom, nekropolitikom, ekonomskom i egzistencijalnom nesigurnošću, neoliberalnim idealima i lažnim vijestima. Ova perspektiva, u kombinaciji s konceptom Nancy Fraser o "kanibalističkom kapitalizmu", zahtijeva reevaluaciju feminicida, smještajući ga na raskršću roda i klase, što potencijalno omogućava artikulaciju otpora ovom nasilju.

Vesna Janković sociologinja je i aktivistica. Sudjelovala u pokretanju niza civilnih inicijativa: Svarun (1986), Antiratna kampanja Hrvatske (1991), Centar za žene žrtve rata (1993), Autonomna tvornica kulture – Attack (1997), Inicijativa za javni voćnjak na Jarunu (2022) i Ad hoc feministička antiratna koalicije (2023). Višegodišnja glavna urednica *ARKzina*, magazina Antiratne kampanje. Suuredila knjige *Rat i ljudska prava* (1993), *Žene oblikuju ekonomiju i politiku* (2002), *Žene obnavljaju sjećanja/Women Recollecting Memories* (dvojezično, englesko-hrvatsko izdanje) (2003), *Antiratna kampanja 1991–2011: Neispričana povijest* (2011) te *Resisting the Evil: [Post-]Yugoslav Anti-War Contention* (2012) i prošireno domaće izdanje *Opiranje zlu: [Post-]jugoslavenski antiratni angažman* (2015). Povremeno piše za nezavisni medijski portal H-alter te administrira Facebook stranice Inicijative za javni voćnjak na Jarunu i Ad hoc feminističke antiratne koalicije.

Renata Jambrešić Kirin znanstvena je savjetnica pri Institutu za etnologiju i folkloristiku, saradnica Centra za ženske studije u Zagrebu te kodirektorica poslijediplomskog seminara *Feminisms in a transnational perspective* (IUC, Dubrovnik 2007–2025). Objavila je knjige *Dom i svijet: o ženskoj kulturi pamćenja* (2008) i *Korice od kamfora* (2015), suuredila petnaest zbornika radova, od čega sedam unutar nakladničkog niza *Feminisms in a transnational perspective*. Znanstvene i stručne radove iz područja ratne etnografije, pamćenja rata i izbjeglištva, feminističke antropologije te povijesti žena objavljivala u domaćim i inozemnim časopisima i publikacijama. Članica Ad hoc feminističke antiratne koalicije.

Janković i Jambrešić Kirin predstavljaju zajednički rad “Nelagodno nasljedstvo antiratnih politika: hrvatske feministkinje 90-ih godina XX. stoljeća i danas”. Politička artikulacija feminističkog antiratnog angažmana, kao i organizacijske i ideološke podjele koje su uslijedile bile su vođene složenom društvenom konstelacijom unutar koje su djelovale ženske/feminističke i antiratne skupine. Prije svega, riječ je o ambivalentnoj i kontradiktornoj društveno-političkoj matrici hrvatske države koja je prolazila kroz višestruke procese “tranzicije”, a koja je bila i žrtva agresije i agresor na susjednu državu Bosnu i Hercegovinu, a njezini građani izloženi nacionalističkoj ideologizaciji, ekonomskom i državnom nasilju, kao i ratnim razaranja. Dio hrvatskih feministica zauzeo je dosljedan antiratni stav, koji je uključivao osudu nacionalizma, militarizacije društva i propitivanje odgovornosti “vlastite” države za rat. Ova pozicija postala je temelj ne samo za epistemološku refleksiju, organizacijski rast i širenje, već i za plodonosan proces artikuliranja novog feminističkog političkog subjekta, djelomično olakšanog novim informacijsko-komunikacijskim tehnologijama.

Jasna Kovačević vanredna je profesorica menadžmenta i organizacije na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Njeno istraživačko područje obuhvata liderstvo i strategiju, liderstvo u obrazovanju te etiku u organizacijama, s posebnim naglaskom na rod i liderstvo, razvoj inkluzivne organizacijske kulture, socijalnu pravdu te raznolikost, ravnopravnost i inkluziju. Također je zainteresirana za teorije socijalne psihologije i njihovu primjenu u proučavanju liderstva, roda i etike. Njeni radovi objavljeni su u vodećim časopisima iz oblasti istraživanja obrazovanja, poput *Review of Educational Research*, kao i u ključnim časopisima za administraciju u obrazovanju, uključujući *Journal of Educational Administration*, *School Effectiveness and School Improvement*, *Educational Management Administration and Leadership* the *Journal of Educational Change*. Pored akademskog rada, profesorica Kovačević djeluje i kao nezavisna konsultantica, saradjući na projektima s istaknutim organizacijama, uključujući Regionalno vijeće za saradnju, Evropsku komisiju, OSCE, USAID, UNDP, UNESCO i IOM, kao i s lokalnim i regionalnim nevladinim organizacijama na projektima koji se bave inkluzivnim liderstvom, ljudskim pravima na radnom mjestu, rodnom diskriminacijom, rodno zasnovanim nasiljem i socijalnom kohezijom. Također, certificirana je UNDP-ova rodna savjetnica za *Gender Equality Seal* u privatnom sektoru. U tom okviru saradjuje s kompanijama iz privatnog sektora na provođenju organizacijske dijagnostike i integraciji rodne perspektive u organizacijske politike, prakse i strukture. Dr. sc. Kovačević je feministica i zagovornica prava djece i odraslih s invaliditetom.

U toku konferencije moderirat će panel *(Dis)kontinuiteti patrijarhalnog nasilja*.

Jadranka s. Rebeka Anić, školska sestra franjevka, znanstvena savjetnica u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Split. Doktorirala je na Katoličko-teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču. Kao vanjska saradnica predavala je na Magistarskom programu Religijskih studija Univerziteta u Sarajevu, na Odjelu za sociologiju Sveučilišta u Zadru, na Teološkom fakultetu Matija Vlačić Ilirik u Zagrebu i na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Bila je članica upravnog odbora Europskog društva žena u teološkom istraživanju (ESWTR) te predsjednica i dopredsjednica Hrvatske sekcije ESWTR-a. Istražuje teme iz teološke antropologije pod rodnim te društvene teme pod feminističko-teološkim vidom. Švicarska zaklada Herbert Haag za slobodu u Crkvi dodijelila joj je 2017. godine nagradu za istraživanje antirodnog pokreta. Od 2021. godine sudirektorica je online škole Feminizam i religija (FER škola). Popis objavljenih radova može se vidjeti u: <https://www.croris.hr/osobe/profil/372>.

Jadranka Rebeka Anić predstaviti će svoj rad “Revolucija zdravog razuma’ ili tragedija ‘intelektualne arogancije’? Političke manipulacije rodnim konceptom” čiji je cilj predstaviti jasno definirane i skrivene antirodne sadržaje koji se pojavljuju ne samo kod (ekstremno) desnih već i kod drugih političkih opcija kao i kod nekih feministica. Teza je da se u antirodnim argumentima ne radi o argumentima zdravog razuma već o aroganciji neznanja. Ignoriraju se politološka, sociološka i druga znanstvena istraživanja koja bi mogla pružiti uvid u pozadinu suvremenih političkih, gospodarskih, društvenih i drugih faktora koji vode do sukoba, nesigurnosti, nezaposlenosti, siromaštva, isključenosti i sl. U odbrani *prirodne dvospolnosti* vrši se nasilje nad *prirodom* jer se negiraju tijela koja postoje u prirodi, a ne uklapaju se u dvospolni okvir. Nominalno se priznaje da je Bog nad čovjekom. Činjenično se preuzima uloga Boga i političkom voljom se određuje koja tijela mogu biti ljudska, koja ne.

Daniela Antonovska diplomirala je na Filološkom fakultetu u Skoplju, a postdiplomske studije iz rodnih studija završila je na Institutu za društvene nauke i humanistiku. Od 2001. godine aktivno radi na promociji rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena u različitim nacionalnim i međunarodnim organizacijama u zemlji. Tri uzastopna mandata bila je članica Upravnog odbora Evropskog ženskog lobija. Također je alumna studija rodnih i feminističkih studija Euro Balkana, Škole za javne politike Majka Tereza i programa Žene, mir i sigurnost (WPS) Agencije za izgradnju mira. Autorica je dvije knjige dostupne online i objavila je brojne naučne članke, analize, istraživanja i kolumne na različite teme na engleskom i makedonskom jeziku. Njeni glavni interesi uključuju rodnu ravnopravnost, ljudska prava, žene, mir i sigurnost te rodnu perspektivu u različitim oblastima. Predsjednica je nevladine organizacije Ekvalitiko.

Daniela Antonovska će u okviru prezentacije rada "The impact of the anti-gender movements in North Macedonia on gender equality and peace" govoriti o utjecaju antirodnih pokreta u Sjevernoj Makedoniji na rodnu ravnopravnost i mir, analizirajući njihov razvoj od sporadičnih napada na ženska i LGBT+ prava do organiziranih koalicija podržanih od desničarskih i pro-kremljinskih aktera. Posebno će se osvrnuti na narative koje ovi pokreti koriste, uključujući manipulaciju terminologijom rodne ravnopravnosti i širenje dezinformacija putem medijskih kampanja. Također će istražiti kako su ove inicijative oslabile implementaciju međunarodne agende Žene, mir i sigurnost (WPS), stvarajući prepreke u sprovođenju Rezolucije 1325 na lokalnom nivou. Kroz izlaganje, Antonovska će ukazati na rastuće prijetnje pravima žena i marginaliziranih grupa, ističući potrebu za strateškim odgovorima, jačanjem saveza unutar zajednice, edukacijom javnosti i političkim zagovaranjem kako bi se suprotstavilo polarizaciji i eroziji demokratskih vrijednosti.

Željko Šarić viši je asistent na studijskom programu Filozofija Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, bavi se istraživanjem u oblastima egzistencijalne filozofije, filozofske antropologije, filozofije evolucije i filozofskog posthumanizma. Priredio je zbornike radova *Kritička teorija društva* i *Holokaust i teologija*. Učestvovao je u nekoliko međunarodnih naučnih projekata, kao što su Sciences of the Origin i Biopolitische Aspekte des institutionellen Handelns. Osnivač je i predsjednik Udruženja za filozofiju i društvenu misao iz Banje Luke, koje je organiziralo više filozofskih konferencija i objavilo dvadesetak filozofskih djela. Završio je psihoterapijsku edukaciju iz transakcione analize i pohađao različite psihoterapijske programe. Certificirani je trener *Filozofije za djecu*. Organizator je i koordinator manifestacija poput *Fil(m)ozofije*, *Filozofskih večeri* i *Sokratovog kafea*.

Željko Šarić predstavlja rad "Patrijarhat kao evolutivna greška? Teorija evolucije, nasilje i uspon dominacije". Ovaj rad ispituje izazovnu hipotezu da su patrijarhalne strukture, oblikovane evolutivnim pritiscima za kontrolu resursa i reprodukcije, istovremeno ključne za adaptaciju i temelj za destruktivne obrasce agresije. Evolucionarna biologija i teorija evolucije nude bogat okvir za razumijevanje nastanka rodnih hijerarhija, dok interdisciplinarni pristup osvjetljava njihov moralni, sociološki i politički značaj. Polazeći od uvida Johna Teehana o evolutivnim osnovama moralnih normi i njihovim vezama sa nasiljem, rad uključuje i uvide Patricie Adair Gowaty o spolnoj selekciji i reproduktivnim strategijama koje su doprinijele učvršćivanju dominacije. Ova analiza nastoji produbiti razumijevanje kako su hijerarhijski odnosi oblikovali ljudsku historiju, uključujući rat kao ekstremni oblik grupnog konflikta. Patrijarhat se analizira ne samo kao kulturni fenomen već i kao evolutivni alat koji je omogućio monopol nad reproduktivnim resursima, legitimizirao nasilje i institucionalizirao rat. Rad postavlja ključna pitanja: Da li je patrijarhat zaista optimalna adaptivna strategija ili tek nusprodukt evolutivnih procesa koji su doprinijeli opstanku, ali na račun dugoročne socijalne i ekološke održivosti? Kako evolutivna teorija može pomoći u razotkrivanju veza između dominacije i destrukcije, i može li to razotkrivanje otvoriti put ka novim, egalitarnijim modelima društva? Ova analiza nudi ne samo kritičko preispitivanje evolutivnih osnova patrijarhalnih normi već i poziv na promišljanje o tome kako se možemo suočiti sa naslijeđem nasilja i dominacije, otvarajući prostor za evoluciju društava koja cijene saradnju, jednakost i mir.

Dragana Pejović (1980) osnovne i master studije završila je na Pravnom fakultetu u Novom Sadu, a doktorske studije 2020. godine na Univerzitetском centru za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije i istraživanja (UCIMSI), Centru za rodne studije Univerziteta u Novom Sadu, odbranivši doktorsku disertaciju na temu "Pravni položaj žena u prostituciji u Republici Srbiji". Radi kao advokatica u Novom Sadu od 2008. godine. Članica je Advokatske komore Vojvodine. Naučne i stručne radove, kao i prikaze, objavljuje u domaćim i stranim naučnim i stručnim časopisima. Objavila je knjigu *Pravni položaj žena u prostituciji u Republici Srbiji*. Njena interesovanja vezuju se za prostituciju, posebno položaj žena u prostituciji, nasilje prema ženama i obrazovanje žena. Angažirana je kao predavačica na visokoškolskom obrazovnom programu *Ženske studije posle 25 godina* koji organizira Udruženje građana Ženska studije i istraživanja Novi Sad.

U svom izlaganju "Pristajete li da nas vrate u prošlost?" Dragana Pejović govoriće o aktuelnom položaju žena u Srbiji, koji u velikoj mjeri određuje narastajući nacionalizam. Na prvi pogled može izgledati da je država, donošenjem Zakona o rodnoj ravnopravnosti, omogućila ženama u Srbiji da se oslobode viševjekovnih patrijarhalnih stega. Međutim, ova naizgled optimistična slika prikriva opstrukciju same države u pogledu ostvarivanja rodne ravnopravnosti, dok u kontinuitetu promovira najvažniju ulogu žene kao majke. Opstruiranje primjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti, koji propisuje mjere za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti sa promoviranjem obaveze rađanja uz, istovremeno, naoružavanje države i obznanjivanje da će se ponovo uvesti obavezno služenje vojnog roka, pokazuje da se žene u Srbiji u 21. vijeku smišljeno drže u potčinjenom položaju i da se ženskim pravima i slobodama manipulira. Zadovoljavanje naknadama koje se predstavljaju zaradom, umjesto postizanja ravnopravnosti sa muškarcima u oblasti rada, informaciono-komunikacionih, odbrane i bezbjednosti, saobraćaja, energetike, kulture, javnog informiranja, sporta i dr. nameće pitanje da li žene u Srbiji prihvataju da budu vraćene u prošlost.

Zilka Spahić Šiljak vanredna je profesorica rodni studija i akademska direktorica Univerzitetskog gender resursnog centra UNSA. Vodi Transkulturnu psihosocijalnu obrazovnu fondaciju u Sarajevu (TPO) i predaje kao gostujuća predavačica na Univerzitetu u Zenici i Univerzitetu Roehampton u Londonu. Njen istraživački interes počiva na intersekciji roda, religije, obrazovanja i izgradnje mira. Njene publikacije uključuju: *The Balkans labyrinth: culture, gender and leadership* (2021), *Sociologija roda – feministička kritika* (2019), *Sjaj ljudskosti: životne priče mirotvorki u Bosni i Hercegovini* (2014), *Propitivanje ženskih feminističkih i muslimanskih identiteta. Postsocijalistički konteksti u Bosni i Hercegovini i na Kosovu* (2012), *Women, Religion and Politics* (2010).

Tokom konferencije predstaviti će rad "Feminist inter-faith approaches to peacebuilding". Feministički međureligijski pristupi izgradnji mira kombiniraju principe rodne ravnopravnosti i međureligijskog dijaloga kako bi se adresirali sukobi, promovirala pomirenja i gradila održiva kultura mira. Ključne strategije feministica na Balkanu bile su osiguravanje zastupljenosti sekularnih i religioznih žena iz različitih vjerskih zajednica, koje su zajednički djelovale protiv različitih oblika diskriminacije. Njihovi naponi u izgradnji mira započeli su kroz praktičan rad na terenu, koji je kasnije bio obogaćen teorijama izgradnje mira i efektivno spojen u cjelinu koja povezuje znanje i iskustvo, akademska istraživanja i aktivizam. Njihovi pristupi izgradnji mira mogu se posmatrati kao oblik "znanja zasnovanog na praksi", gdje praktične stvarnosti sukoba i dinamika njihovih zajednica oblikuju njihove strategije i djelovanja.

Edisa Gazetić rođena je u Tuzli. Na Filozofskom fakultetu u Tuzli završila je Odsjek za bosanski jezik i književnost (1999), a magistrirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu u Sarajevu gdje je stekla zvanje magistricice, odnosno doktorice književno–historijskih znanosti. Zaposlena je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici u svojstvu redovne profesorice na književnim predmetima. U profesionalnom smislu zainteresirana je za istraživanje pozicije ženskog roda u južnoslavenskoj interliterarnoj zajednici, a posebno u bosanskohercegovačkoj kulturi i književnosti. Objavila je do sada tri knjige, te brojne radove vezane za teme rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženskim rodom i drugim marginaliziranim skupinama u patrijarhalnim kulturama.

Profesorica Gazetić će kroz izlaganje “Patrijarhat u regresiji: antirodna ideologija na društvenim mrežama i u ženskom književnom diskursu” analizirati kako je početak posljednjeg milenija, vjerovatno, zahvaljujući retrogradnim politikama na globalnom nivou, najpogodniji za širenje antirodne propagande koja danas ima raznolike obrasce i strategije, ali s istim ciljem, a to je umanjiti ili potpuno oduzeti ženska prava, svesti ponovno ženski rod na biološku i odgajateljsku ulogu, a uporedo s tim, i sve druge manjinske rodne skupine će, također, izgubiti svoju vidljivost i važnost u javnom prostoru. U tom pogledu možda je najopasnije ono što se dešava na društvenim mrežama i ono što je ciljano upućeno mlađoj ili najmlađoj (ženskoj) populaciji, kao što je trend na društvenoj mreži TikTok Trad wives koji ima milione pratitelja i pratiteljica širom svijeta, a suštinu čine videoporuke u kojem mlade žene pokazuju kako je najbolji izbor za ženu da bude domaćica, kuha, čisti kuću, odgaja djecu i udovoljava svom mužu/muškarcu. Glas kojim se to saopćava je vrlo hipnotičkog karaktera, upravo da bi se što više korisnica odlučilo za praćenje tradicionalnog života, ali i za ovakav životni stil. Osim društvenih mreža, tu je i ženski književni diskurs ili knjige za samopomoć u kojem pojedine autorice, kao što je u bosanskohercegovačkom kontekstu Sara Sabri, poručuju da je ženskom subjektu mjesto u kućnom prostoru i da je sve ono što je feminizam promijenio tokom posljednjeg stoljeća protiv žena. I ova (kvazi)spisateljica, kao i Trad wives na TikToku, ima brojne pratiteljice, te je takav antifeministički i antirodni trend, zaista, postao toliko opasan da zahtijeva izradu novih feminističkih strategija koje će se ozbiljno baviti problemom antirodne ideologije i antifeminističkog djelovanja.

Tanja Antić doktorandica je na smjeru Kultura Filološkog fakulteta u Beogradu, gde se bavi istraživanjem savremenih društvenih i kulturnih fenomena. Njena polja interesovanja obuhvataju teme identiteta, jezika i ljubavi, s posebnim fokusom na LGBTIQ+ zajednicu, kao i na narodnu i savremenu kulturu. Također, istražuje pitanje mentalnog zdravlja kroz prizmu kulturnih i društvenih normi, analizirajući njegovu povezanost sa savremenim identitetskim politikama i jezičkim praksama.

Na konferenciji učestvuje sa radom "Queer lingvistika mira u balkanskom (post) konfliktnom kontekstu". Rad istražuje presjek queer teorije, lingvistike i studija mira u kontekstu Balkana, regije koja je dugo bila obilježena etničkim, vjerskim i političkim sukobima. Kroz analizu jezičkih praksi i diskursa, rad se fokusira na načine na koje queer perspektive mogu doprinijeti razumijevanju i izgradnji mira u (post)konfliktnim društvima. Autorica ističe da jezik nije samo alat za komunikaciju već i moćno sredstvo za konstruiranje društvenih normi, identiteta i odnosa moći. U tom smislu, queer lingvistika nudi kritički okvir za dekonstrukciju heteronormativnih i binarnih struktura koje često reproduciraju nasilje i isključenje. U radu se analiziraju specifični primjeri iz balkanskog konteksta, uz isticanje kako queer osobe i zajednice koriste jezik kako bi preispitale dominantne narative o ratu, nacionalizmu i pomirenju. Kroz studiju slučaja, autorica pokazuje da queer lingvističke prakse mogu poslužiti kao alat za promoviranje inkluzivnijih i nesebičnijih formi kolektivnog pamćenja, koje prelaze granice etničkih i nacionalnih podjela. Ova perspektiva naglašava važnost priznavanja različitosti i fluidnosti identiteta u procesima izgradnje mira, čime se osporavaju tradicionalni, homogenizujući pristupi. Zaključno, rad ukazuje na potencijal queer lingvistike u doprinosu transformativnim promjenama u društvima koja se suočavaju sa posljedicama sukoba. Kroz kritičku analizu jezika i diskursa, ovaj pristup otvara mogućnosti za redefiniranje mira ne samo kao odsustva nasilja već i kao aktivnog procesa koji podrazumijeva prihvatanje različitosti, promoviranje jednakosti i izgradnju zajedničkog života u različitosti. Rad poziva na daljnja istraživanja i primjenu queer lingvističkih pristupa u studijama mira, posebno u regionima poput Balkana, gdje su pitanja identiteta, sjećanja i pomirenja i dalje od centralnog značaja.

Marjana Stevanović, filologinja, lektorica, novinarka. Diplomirala južnoslovensku filologiju na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, potom završila master program Rodnih studija ACIMSI Univerziteta u Novom Sadu. Doktorandica je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu, na smjeru Mediji i komunikacije. Bavi se pitanjima jezičke politike, roda i jezika, feminizmom, ljudskim pravima. Brojne članke o ovim temama objavljivala je u dnevnom listu *Danas*. Autorica je nekoliko naučnih radova, *Rečnika nove stvarnosti*, a koautorica *Vodiča za upotrebu rodno osjetljivog jezika*, kao i *Gramatike srpskog jezika za sedmi razred*. Bila je govornica na brojnim tribinama posvećenim rodno osjetljivom jeziku i medijskom izvještavanju. Kao članica grupe Novinarke protiv nasilja učestvovala u analizi medijskog izvještavanja o nasilju prema ženama.

Marjana Stevanović predstavlja rad "Populizam u diskursu jezičke politike u Srbiji". Populizam kao stil komunikacije sastavni je dio političkih poruka u medijskom diskursu, pa tako i poruka koje dolaze iz domena jezičke politike. Jezička politika u Srbiji, koja se samostalno razvija nakon raspada jugoslovenske jezičke zajednice, koncentrira se najviše oko tri oblasti, o kojima se ujedno najviše i izvještavalo: položaj ćirilice, nazivi jezika u regionu i, posljednjih godina, rodno osjetljiv jezik. Cilj izlaganja jeste pokazati na koji način su lingvisti tradicionalne srpske filologije razmatrali ove teme, koje stavove su afirmirali i kako su ih mediji prenosili, a na pregledu naslova medijskih tekstova objavljivanih od 2002. do 2024. (ukupno 57 tekstova u kojima su se oglašavali jezički autoriteti, većinom iz dnevnih listova *Politika* i *Večernje novosti*). Pokazuje se da je jezička politika u Srbiji izrazito nacionalistički usmjerena i da čvrsto i isključivo vezuje jezik za nacionalni identitet koji je pod stalnom prijetnjom od nesrpskih entiteta. Takva situacija odgovara opisu političke klime postkomunističkih i tranzicionih društava u kojima se desni populizam zasniva na nacionalnoj homogenizaciji i njegovanju stalne ugroženosti od drugih naroda ili grupa. Isprva su glavni neprijatelji srpskog jezika i pisma bili Hrvati, a kasnije, po usvajanju Zakona o rodnoj ravnopravnosti 2021. godine, vodeća uloga opasnih drugih dodjeljuje se feministicama koje se zalažu za standardizaciju rodno osjetljivog jezika. Stručnjaci za srpski jezik, koji institucionalno usmjeravaju jezičku politiku, najlakše svoje stavove, uvijene u populistički narativ, promiču kroz kanale tabloidnog medijskog prostora.

Sara Arslanagić magistrica je međunarodnih odnosa i evropskih studija. Trenutno je studentica druge godine doktorskih studija na Internacionalnom Burch univerzitetu u oblasti međunarodnih odnosa i evropskih studija. Jedina je članica iz Bosne i Hercegovine u programu Mladih izabranih političara_ki (Young Elected Politicians) pri Evropskom komitetu regija. Radila je kao pomoćna edukatorica u QSI Međunarodnoj školi u Sarajevu i kao novinarka u BIRN-u BiH. Trenutno obavlja funkciju potpredsjednice Općinskog vijeća Centar Sarajevo.

Adem Olovčić univerzitetski je profesor iz oblasti međunarodnih odnosa i evropskih studija te istraživač posvećen pitanjima identiteta, rodne ravnopravnosti i društvene pravde. Kao docent na Internacionalnom Burch univerzitetu, predaje predmet Rodna ravnopravnost u društvu i aktivno doprinosi osnaživanju rodno osvještenog diskursa u akademskoj zajednici. Učestvovao je u brojnim međunarodnim treninzima i konferencijama posvećenim rodnoj ravnopravnosti, uključujući projekte u okviru UNIGEM-a. Kao koordinator Savjetodavnog odbora za rodna pitanja na Internacionalnom Burch univerzitetu, aktivno učestvuje u kreiranju politika usmjerenih na inkluzivnije akademsko okruženje. Njegova angažiranost u obrazovanju uključuje i mentorstvo studenata i studentica i organizaciju radionica o pitanjima roda, feminizma i društvenih nejednakosti. Kroz svoj akademski i istraživački rad, nastoji unaprijediti svijest o rodnim pitanjima i doprinositi izgradnji pravednijeg društva.

Na konferenciji predstavljaju zajednički rad "Beyond the Binary: LGBTQI+ Activism, Hegemonic Masculinity, and Intersectional Feminism in Bosnia and Herzegovina's Post-War Reconstruction". Ovaj rad analizira primjenu intersekcionalnih feminističkih pristupa u procesu poslijeratne rekonstrukcije Bosne i Hercegovine, s posebnim naglaskom na izazivanje heteronormativnosti, hegemonijske muškosti i isključivanje LGBTQI+ zajednica iz mirovnih inicijativa. Uprkos uvođenju međunarodnih okvira usmjerenih na unapređenje rodne ravnopravnosti, strukturne i institucionalne prepreke, ukorijenjene u patrijarhalnim normama i dalje otežavaju punu inkluziju marginaliziranih grupa u naporima za oporavak nakon sukoba. Analiza naglašava doprinos LGBTQI+ aktivista i aktivistica i feminističkih organizacija, uključujući Sarajevski otvoreni centar i Fondaciju CURE, u zagovaranju zakonskih i političkih reformi koje podstiču veću inkluzivnost. Istražuju se načini na koje heteronormativni diskursi oblikuju nacionalni identitet, učvršćuju tradicionalne rodne uloge i marginaliziraju rodno nekonformne identitete unutar struktura vlasti i reformi sigurnosnog sektora. Pored toga, prezentacija kritički ispituje upornost hegemonijske muškosti u poslijeratnim sigurnosnim institucijama Bosne i Hercegovine, pokazujući kako isključujuće politike onemogućavaju učešće žena i LGBTQI+ osoba u procesima donošenja odluka. Oslanjajući se na studije slučaja i komparativne analize drugih postkonfliktnih društava, prezentacija pruža sveobuhvatnu procjenu uspjeha i izazova s kojima se suočavaju *grassroots* pokreti u promoviranju inkluzivnog mira i međuetničkog pomirenja. Nalazi naglašavaju nužnost usvajanja intersekcionalnih politika unutar upravljačkih okvira, unapređenja reprezentacije u sigurnosnim institucijama i jačanja pravne zaštite od diskriminacije.

Linda Gusia sociologinja je i feministička istraživačica te voditeljica Instituta za sociologiju na Univerzitetu u Prištini. Njeno istraživačko interesovanje obuhvata teme roda, feminizma, aktivizma, prostora, društvenih pokreta, sjećanja i nasilja. Posebno se bavi analizom načina na koje rod i feministički angažman oblikuju društvene dinamike, kao i pitanjima kolektivnog pamćenja i prostora otpora. Kao jedna od suosnivačica univerzitetskog programa za rodne studije i istraživanja na Univerzitetu u Prištini, aktivno doprinosi razvoju interdisciplinarnog pristupa proučavanju roda i društvene pravde.

Njen rad "Solidarity and resistance-women's movement in Kosovo" nastoji ponuditi uvid u diskurse, strategije i prostore otpora koji su se oblikovali tokom perioda krize i rata na Kosovu. Kroz prikaz ženskog pokreta na Kosovu nastoji ilustrirati potencijal višestruke solidarnosti za društvenu transformaciju i način na koji se takva mobilizacija omogućava u situacijama pritiska i nasilja. Proizvodnja feminističkih subjekata išla je ruku pod ruku s aktivizmom u zajednici, solidarnošću, političkom mobilizacijom i pokušajima internacionalizacije mirnog otpora. Žene koje su se uključile u borbu i umrežavale na međunarodnom nivou izašle su iz tog procesa promijenjene. Ženski pokreti na Kosovu, koji su postali najvidljiviji tokom devedesetih godina, otkrivaju složenost transformacija u uvjetima autoritarnih režima i sistemskog nasilja. U ovom pokušaju organiziranja feminističkih zajednica i regionalnog i međunarodnog povezivanja, otvoreni su novi prostori pojavljivanja žena, omogućavajući im da budu politički aktivne na načine koje ranije nisu imale priliku iskusiti. Proizvodnja feminističkih subjekata pratila je aktivizam u zajednici, solidarnost, političku mobilizaciju i nastojanja da se mirni otpor internacionalizira. Kroz analizu ovih praksi istražuje nit feminističke solidarnosti u kontekstu autoritarnog režima i nasilja. Također se bavi izazovima regionalne i međunarodne solidarnosti, kao i izazovima prakticanja solidarnosti u pluralističkom registru – izvan okvira potrebe za jedinstvom i homogenizacijom nacije u borbi.

Draga Gajić rođena je 1988. godine u Banjoj Luci. Diplomirala je politikologiju kao studentica generacije na Fakultetu političkih nauka u Banjoj Luci te završila master rodne studije na Univerzitetu u Novom Sadu (ACIMSI) i magistarski iz politikologije na Fakultetu političkih nauka u Banjoj Luci. Također, završila je i master kurs Rodna ravnopravnost u nordijskim zemljama (engl. *Gender Equality in the Nordic Countries*) na Univerzitetu u Oslu (Norveška). Trenutno je studentica Interdisciplinarnih doktorskih studija iz oblasti društveno-humanističkih nauka na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Autorica je pet knjiga i petnaest naučnoistraživačkih radova. Fokus njenog istraživačkog rada je na oblastima: rodno zasnovano nasilje, analiza medijskog izvještavanja o rodno zasnovanom nasilju, feministička spoljna politika, intersekcija roda, mira i konflikta.

Draga Gajić prikazat će rad "Ženski mirovni aktivizam i feministička spoljna politika – prožimanja i razilaženja". O feminističkoj spoljnoj politici pisale su brojne autorice (Aggestam, True, 2024; Aggestam et al., 2024; Lunz, 2023; Foster, Markham, 2023), ali ono što nedostaje postojećoj literaturi jeste kontekst Zapadnog Balkana. Nijedna država na Zapadnom Balkanu nema usvojenu feminističku spoljnu politiku, međutim svake godine sve više država na svijetu usvaja ovaj vid spoljne politike (od Savezne Republike Njemačke do Republike Argentine) što bi u izvjesnoj mjeri moglo imati utjecaja na Zapadni Balkan. Cilj ovog istraživanja je da predstavi tumačenja feminističke spoljne politike sa pozicija mirovnih aktivistica i feministica sa Zapadnog Balkana, da ukaže na tačke prožimanja i razilaženja ženskog mirovnog aktivizma i feminističke spoljne politike, kao i na naučene lekcije država koje imaju usvojenu feminističku spoljnu politiku, a da su primjenjive na kontekst Zapadnog Balkana. U istraživanju su korištene kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja.

Alenka Verbole ima više od 25 godina iskustva u radu u multikulturalnim i multietničkim okruženjima, uglavnom u međuvladinim organizacijama, kao što su Ujedinjene nacije (UN), Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Savjet za regionalnu saradnju (RCC) i Vijeće Evrope (CoE), kao i u akademskim institucijama. Fokus njenih aktivnosti obuhvata demokratizaciju, rodnu ravnopravnost u društvenoj, ekonomskoj i političkoj sferi, prevenciju i upravljanje sukobima, izgradnju mira, pregovore i medijaciju, izbornu reformu i izbore. Dr. sc. Verbole ima značajno iskustvo u različitim kontekstima na Zapadnom Balkanu, u sjevernoj Africi, na Kavkazu i u centralnoj Aziji, s posebnim naglaskom na osnaživanje žena i promociju njihovog učešća u demokratskim procesima. Alenka je doktorirala društvene nauke i od 2016. godine predaje međunarodne odnose i diplomatiju na Schiller International University.

Igor Gaon rođen je u Bosni i Hercegovini. Rat u Bosni i Hercegovini značajno je promijenio tok njegovog života te je nekadašnji profesor Univerziteta u Sarajevu postao humanitarni radnik. Godine 1997. Gaon je postao načelnik Općine Centar Sarajevo. Napisao je knjigu o trgovini ljudima, s posebnim fokusom na žene i djevojčice. Godine 2000. imenovan je ambasadorom Bosne i Hercegovine pri Vijeću Evrope, gdje je radio na pristupanju Bosne i Hercegovine ovoj organizaciji. Godine 2005. Gaon je imenovan posebnim predstavnikom Generalnog sekretara Vijeća Evrope u Gruziji – Južnom Kavkazu. Danas savjetuje međuvladine organizacije i redovno posjećuje kampus Schiller International University u Heidelbergu kao gostujući predavač iz oblasti međunarodnih odnosa i diplomatije.

Verbole i Gaon predstavljaju zajednički rad "Where are the women and why they are so few? Insights into women's leadership in negotiating peace and rebuilding communities in Bosnia and Herzegovina and Kosovo". Rad istražuje nedovoljnu zastupljenost žena u mirovnim procesima tokom i nakon balkanskih sukoba krajem 20. i početkom 21. vijeka, s fokusom na Bosnu i Hercegovinu i Kosovo. Iako su procesi rješavanja sukoba i izgradnje mira visoko politički i rodno determinirani, žene su često marginalizirane ili nevidljive. Međutim, njihovo angažiranje nadilazi lokalni aktivizam, pokazujući sposobnost i kapacitet za djelovanje na najvišim političkim nivoima. Kroz komparativnu analizu uloga, izazova i doprinosa žena u mirovnim procesima u Bosni i Hercegovini i na Kosovu, rad ispituje posljedice njihove isključenosti i ističe ključne naučene lekcije. Na kraju, predlaže konkretne korake za unapređenje učešća žena u budućim mirovnim procesima i procesima pomirenja.

Ana Raffai (1959) katolička je teologinja i mirovna aktivistica. Diplomirala na Katoličkom bogoslovnom fakultetu 1991. baveći se feminističkom teologijom K. Halkes. Doktorirala 2016. s temom "Nenasilje u teologiji oslobođenja Dorothee Soelle". Predaje na FER školi i Centru za protestantsku teologiju u Zagrebu s temama koje povezuju nenasilno djelovanje i feminističku teologiju oslobođenja. Saradnica je mnogih nevladinih organizacija poput Ekumenske inicijative žena, Centra za mir te Mirovnih studija. Članica je savjeta Ekumenske inicijative žena, članica je međunarodne mreže Church and Peace te Europskog društva žena u teološkom istraživanju. Aktuelno djeluje u nevladinoj organizaciji RAND, ustanovi Politike nenasilja i inicijativi Vjernici za mir u ulogama koordinatorice, programske voditeljice i trenerice za nenasilno djelovanje. Glavna područja djelovanja su edukacija za nenasilno djelovanje, mentoriranje mirovnih bazičnih grupa, koordiniranje inicijative Vjernici za mir. Specifično područje djelovanja je promocija nenasilja u interkulturalnom kontekstu, umrežavanje vjernika i vjernica radi poticanja i podržavanja ekumenskog i međureligijskog suživota. U svom dosadašnjem radu objavila je nekoliko priručnika (*Volonteri u izgradnji mira*, 2004; *Pomagalo na putu nenasilja*, 2007; *Međureligijski dijalog kao način izgradnje pomirenog društva*, 2010; čitanku *Nenasilje – utopija ili prilika*, 2022) te više teorijskih i popularnih članaka iz mirovne tematike na hrvatskom, njemačkom i francuskom jeziku. Za portal *autograf* piše zajedno s Ottom Raffaijem u kolumni "Revolucija nježnosti" koja popularizira nenasilno djelovanje. U sklopu inicijative 1000 žena za Nobelovu nagradu za mir nominirana je 2006. Zajedno sa suprugom Ottom Raffaijem, dobitnica je mirovnog priznanja Međunarodnog pokreta pomirenja 2003. i Nagrade za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava Kruno Sukić 2012. Živi u Sesvetama/Hrvatska.

Kroz rad "Populizam naš svagdašnji i čudo nenasilnog otpora" analizirat će oblike populizma u modernom svijetu. S inauguracijom novog američkog predsjednika populizam je dobio vjetar u leđa, a evropske vodeće političke snage ne suprotstavljaju mu se, već se uprežu kako u novim okolnostima formatirati saradnju s njim. Kao da bi osvajanje moći moglo išta mijenjati u vredonosnom smislu na samom fenomenu. Kao da se zaboravlja da je populistička politika uvijek opasna, pa i kada je vodi izabrani predsjednik jedne od najjačih zemalja svijeta. Ana Raffai traži načine kako se možemo nositi s populizmom u nenasilnom političkom djelovanju. Zato je potrebno znati u čemu se populizam prepoznaje. Koje su osobine populizma prema kojima se on razlikuje od demokratskog shvaćanja društva; jer se populist prerusavaju u demokrate, koriste demokratske pojmove da bi im mijenjali, "isisali" im značenje. U prvom dijelu ovog izlaganja posvetit ćemo pažnju osobinama populizma kako se ne bi nasjelo na njegovu obmanu. S druge strane, istražiti će se i alternativa populizmu na način javnog djelovanja koje nadilazi postojeće demokratske strukture, ne poništava ih nego im vraća prvobitni smisao. Ta alternativa u primjeru nenasilnog otpora u Srbiji danas stiže kao kvalitativan skok, kao neočekivan proces promjene. Raffai želi vidjeti kako nenasilan otpor može za nas biti djelotvoran odgovor na obmanu populizma.

Tatjana Perić međunarodna je ekspertica za ljudska prava, sa akcentom na prava vjerskih i nacionalnih manjina. Specijalizirala se za ljudska prava, religiju i vjerske slobode na Columbia univerzitetu u Njujorku, a master u oblasti teorije i prakse ljudskih prava stekla je na Univerzitetu Essex u Velikoj Britaniji, kao dobitnica Chevening stipendije britanske vlade. Od 2014. do 2024. godine radila je za Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) u Varšavi na nekoliko pozicija u oblasti rasizma, ksenofobije i diskriminacije po osnovu etničke i vjerske pripadnosti, sa mandatom koji je pokrивao 57 zemalja Evrope, sjeverne Amerike i centralne Azije. Prije toga, radila je u nevladinom sektoru kao viša koordinatorica za istraživanja pri Evropskom centru za prava Roma u Budimpešti te koordinatorica za razvoj Ekumenske humanitarne organizacije u Novom Sadu. Kao nezavisna konsultantica radila je za veliki broj međunarodnih institucija, uključujući nekoliko agencija Ujedinjenih nacija. Autorica je brojnih domaćih i međunarodnih stručnih publikacija i česta predavačica na skupovima. Trenutno živi u Subotici i doktorandica je u akademskoj oblasti rodnih studija pri Univerzitetskom centru za interdisciplinarnе studije i istraživanja Univerziteta u Novom Sadu.

Perić predstavlja rad "Kroz prizmu postkolonijalnog feminizma: Položaj Romkinja u političkim obavezama država učesnica Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS)". Ovo izlaganje nudi analizu načina na koji zajedničke političke obaveze u ključnim dokumentima država učesnica Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) pristupaju ljudskim pravima Romkinja. OEBS je međunarodna organizacija sa 57 država učesnica od izuzetne važnosti na području Balkana. Prisutna je u regionu od 1996. godine, sve države regiona učesnice su organizacije, a pet značajnih terenskih misija još uvijek operiraju na teritoriji nekadašnje Jugoslavije. Brojne tematske oblasti kojima se OEBS posvećuje uključuju i ljudska prava romskih zajednica, paralelno sa mandatima borbe protiv rasizma i ksenofobije; zaštite manjinskih prava; promoviranja rodne ravnopravnosti te uključenja žena u procese vezane za postizanje mira i bezbjednosti. Iz ugla svakog od ovih individualnih tematskih mandata, njihove intersekcije te uz korištenje metoda postkolonijalnog feminizma, izlaganje će ponuditi neke odgovore na pitanje u kojoj mjeri je važeći politički mandat OEBS-a adekvatan da se poštovanju ljudskih prava Romkinja i drugih žena iz manjinskih zajednica pristupi na sveobuhvatan i participativan način. Analiza se također osvrće na realnost ljudskih prava Romkinja u regionu u poređenju sa teoretskim okvirom, sa naglaskom na učešće u javnom i političkom životu.

Irena Praskač-Salčin rođena je 1983. godine u Sarajevu. Na Univerzitetu u Sarajevu, Fakultet političkih nauka, Odsjek za komunikologiju/žurnalistiku, diplomirala je 2005. i magistrirala 2011. godine. Na istom fakultetu, 2018. godine, stječe zvanje doktorice komunikoloških nauka/znanosti. U toku studija i usavršavanja, osam godina djeluje u praksi obavljajući novinarske poslove vođenja i uređivanja manjih programskih cjelina. Od 2008. godine asistentica je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu na Odsjeku za komunikologiju/žurnalistiku. U toku 15 godina stekla je značajno nastavno-pedagoško iskustvo iz oblasti komunikologije, s obzirom na to da je u nastavne aktivnosti uključena u statusu, najprije, asistentice, a potom i više asistentice te docentice na Odsjeku za komunikologiju. Autorica je knjige: *Razvoj radija u Bosni i Hercegovini* (FPN, Sarajevo, 2023) te niza naučnih, stručnih radova, recenzija i prikaza knjiga. Učesnica je mnogobrojnih domaćih i međunarodnih naučnih i stručnih skupova i projekata. Članica je redakcije SSSR-a, *Sarajevskog žurnala za društvena pitanja*: časopis Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu / *Sarajevo Social Science Review*, Journal of the Faculty of Political Sciences University of Sarajevo i recenzentica mnogih naučnih radova. U svojim istraživanjima posebno je zainteresirana za teme iz oblasti historije komuniciranja, društvene historije medija, medija i kulturnih identiteta, razvoja i djelovanja radija i televizije te javnih RTV-sistema. Predaje na predmetima: Historija komuniciranja, Savremeno medijsko okruženje, Mediji i kulturni identiteti i Oglašavanje.

Elma Huruz Memović rođena je 1985. godine u Sarajevu. Magistrirala je i doktorirala na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu birana je u zvanje asistentice 2010. godine, a 2015. u zvanje više asistentice na oblast političkih nauka te je od 2019. godine u zvanju docentice na Odsjeku politologije. Predaje predmete Uvod u politologiju, Javne politike i Politička antropologija na I (dodiplomskom) ciklusu studija te Izbori i izborni sistemi na II (master) studiju. Tokom akademske 2020/2021. godine bila je angažirana kao predavačica na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli na predmetu Uvod u politologiju. Autorica je više naučnih i stručnih radova iz oblasti političkih nauka, kao i učesnica domaćih, regionalnih i internacionalnih znanstvenih skupova i projekata.

Selma Ćosić rođena je 1985. godine u Sarajevu. Prvi ciklus studija završila je 2008. godine i time stekla stručno zvanje bakalaurea mirovnih studija, demokratije i ljudskih prava. Poslije završenog prvog ciklusa studija, upisala je u školskoj 2008/2009. godini drugi ciklus redovnih studija na istom fakultetu. Magistarski rad o temi "Uloga žene u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine" odbranila je 2011. godine i stekla zvanje magistricice politologije, usmjerenja sigurnosnih i mirovnih studija. U zvanje asistentice na Fakultetu političkih nauka, Odsjek sigurnosnih i mirovnih studija, izbarana je 2012. godine. Treći ciklus studija upisala je 2012/2013. godine na Fakultetu političkih nauka, a doktorsku disertaciju pod naslovom "Sigurnosne dimenzije rodni odnosa i rodni politika u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini", odbranila je 2021. godine i time ispunila uslove za sticanje akademske titule i naučnog zvanja doktorice političkih nauka/znanosti iz oblasti sigurnosnih i mirovnih studija.

U zvanju docentice na Odsjeku sigurnosnih i mirovnih studija predaje na predmetima: Demokratski nadzor i kontrola sistema sigurnosti, Rod, mir i sigurnost, Uvod u savremene sigurnosne studije, Uvod u sigurnosne i odbrambene studije, Demokratija, civilno društvo i ljudska prava te Sigurnost, građanstvo i ljudska prava. Autorica i koautorica je više naučnih i stručnih radova iz oblasti sigurnosnih i mirovnih studija sa fokusom na rodni diskurs. Sudjelovala je na više međunarodnih konferencija, ljetnih škola i seminara.

Tokom konferencije tri autorice izložit će zajednički rad "Rodne dimenzije nasilja i izgradnja sistema zaštite od nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini". Ovaj rad istražuje rodne dimenzije nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini, s fokusom na statističke trendove, institucionalne odgovore i ulogu medija u oblikovanju javne percepcije i politika. Analizira alarmantnu rasprostranjenost rodno zasnovanog nasilja i femicida, nedostatke pravnog i institucionalnog okvira te senzacionalističko, površno i često neetično medijsko izvještavanje koje ne adresira sistemske probleme. Istraživanje obuhvata analizu medijskih izvještaja o femicidu u 2024. godini, otkrivajući manjak istraživačkog novinarstva i fokus na šokantne detalje umjesto na strukturne uzroke i odgovornost institucija. Rad zagovara odgovorno medijsko izvještavanje koje stavlja u centar zaštitu žrtava, institucionalnu odgovornost i promjene politika, u skladu s međunarodnim standardima poput Istanbulske konvencije.

Sabiha Husić doktorica je rodnih studija, psihoterapeutkinja, mirotvorka, edukatorica i istraživačica u području psihosocijalnog rada, s fokusom na stres, traumu, posljedice i dinamiku traume, transformaciju konflikta i nenasilnu komunikaciju. Više od tri decenije posvećena je radu s preživjelim ratnog i postratnog nasilja, kao i ženama i djecom pogođenim rodno zasnovanim nasiljem. Razvija modele zasnovane na feminističkim principima i osjetljivom pristupu stresu i traumi, uključujući integrativne terapijske metode. Autorica je i koautorica brojnih stručnih i naučnih radova te je dobitnica prestižnih međunarodnih priznanja za svoj doprinos radu s onima koji/e su preživjeli/e nasilje, pravdi i zaštiti ljudskih prava. Direktorica je nevladine organizacije Medica Zenica u Bosni i Hercegovini, gdje vodi inovativne programe podrške i zagovaranja za preživjele nasilja.

Tokom konferencije predstaviti će rad "Feministički pristupi oporavku od trauma (iscjeljenju) i podršci zajednici". Ovaj rad ukazuje na feminističke pristupe oporavku od trauma, sa fokusom na holističke modele podrške koji u centar postavljaju preživjele i zajednicu. Feministički okvir pruža rodno senzitivnu analizu traume, prepoznajući kako moć, nasilje i dominacija doprinose njenom nastanku i otežavaju proces oporavka. Kroz kritički osvrt na postojeće prakse, rad istražuje kako feministički principi, poput osnaživanja, solidarnosti i transformativne pravde, mogu služiti kao temelji za društveni i individualni oporavak. Rad se oslanja na primjere iz zemalja koje se suočavaju s dugotrajnim posljedicama rata, uključujući rad organizacija koje pionirski primjenjuju feminističke pristupe u radu sa traumatiziranim osobama. U radu se koristi multidisciplinarni pristup, uz kombinaciju feminističkih teorijskih okvira, sociološke analize i primjera iz prakse. Rezultati ukazuju na potrebu za transformativnim modelima podrške koji ne samo da adresiraju individualne posljedice traume već i strukturne uzroke koji doprinose njenom nastanku i održavanju. Feministički pristupi oporavku trauma predstavljaju ključni korak prema izgradnji pravednijih i otpornijih zajednica, posebno u postkonfliktnim društvima.

Maja Savanović Zorić psihologinja je i sistemska porodična psihoterapeutkinja s dugogodišnjim iskustvom u radu s pojedincima/kama, porodicama i profesionalcima/kama. Diplomirala je psihologiju 2009. godine na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci i od tada radi kao školska psihologinja. Godine 2019. osnovala je UG Psiholuminis gdje je, kao izvršna direktorica, vodila niz projekata usmjerenih na transgeneracijski prenos traume kod mladih čiji roditelji imaju ratne traume, prevenciju ekstremizma i radikalizma, emocionalnu pismenost te rad s ratnim traumama porodica kroz sistemski pristup. Njeno djelovanje se temelji na osnaživanju zajednica i pružanju psihosocijalne podrške ranjivim grupama. Posebno je angažirana na prevenciji sekundarne traumatizacije kod pomagačkih profesija i podizanju svijesti o mentalnom zdravlju. Kroz edukacije, terapijske intervencije i medijske nastupe, kontinuirano radi na normalizaciji razgovora o emocijama i traumama. Aktivna je u edukaciji i superviziji kolega i kolegica iz oblasti psihoterapije te redovno učestvuje na konferencijama i panelima. U svojim tekstovima i javnim nastupima, s puno empatije govori o roditeljstvu, partnerskim odnosima i mentalnom zdravlju, zagovarajući autentičnost i emocionalnu pismenost. Kao majka dvoje adolescenata, svakodnevno balansira profesionalni i porodični život, a njeno lično iskustvo dodatno obogaćuje njen terapijski pristup.

Maja Savanović Zorić predstaviti će rad "Feministički pristupi iscjeljenju trauma i podršci zajednici". Ovaj rad istražuje feminističke pristupe iscjeljenju trauma i podršci zajednici, naglašavajući kako društvene nepravde, rodna neravnopravnost i sistemska opresija oblikuju iskustva pojedinaca i kolektiva. Poseban fokus je na transgeneracijskom prenosu trauma i ulozi feminističke perspektive u osnaživanju marginaliziranih grupa kroz solidarnost i kolektivnu odgovornost. Rad analizira kako feministički pristup mijenja dinamiku moći u terapijskom procesu, naglašavajući da psihoterapija ne smije biti neutralna, već aktivno angažirana u razgradnji destruktivnih obrazaca. Kroz primjere iz rada UG Psiholuminis, autorica prikazuje edukativne i terapijske programe koji pomažu ženama i mladima da povrate osjećaj kontrole nad svojim životima. Također, osvrće se na međuetničke tenzije u BiH, uticaj medija na narative o traumama i potrebu redefiniranja priča o preživjelima. Rad završava pozivom na integraciju feminističkih principa u terapijski i društveni rad, s ciljem izgradnje otpornijih zajednica i kolektivnog odgovora na traumu.

Ružica Ljubičić doktorica je informacijskih i komunikacijskih znanosti, a njena doktorska disertacija bavila se načinom kako bosanskohercegovačka dnevna štampa izvještava o nasilju nad ženama. Njeni istraživački interesi obuhvaćaju nasilje nad ženama, diskriminaciju i reprezentaciju žena u medijima, sa naglaskom na kritičku analizu medijskih diskursa i njihov utjecaj na društvenu percepciju nasilja nad ženama. Novinarka je, istraživačica i aktivistica za ženska prava. Od 2023. godine predaje na školi Feminizam i religija, na njihovoj službenoj web-stranici istražuje žensku povijest, mitologiju i religijske narative, analizirajući ulogu žena kroz priče ženskih povijesnih ličnosti i mitoloških junakinja. Redovito objavljuje eseje i kolumne u kojima propituje skrivene aspekte ženske prošlosti, naglašavajući važnost prepoznavanja ženskog doprinosa društvenim i kulturnim procesima. Tokom karijere surađivala je i surađuje s različitim portalima, analizirajući međusobni odnos patrijarhalnih i kapitalističkih struktura te položaj žena pogođenih ratnim sukobima. Posebno se bavi analiziranjem medijskih narativa o ženama u ratnim i kriznim situacijama, s posebnim fokusom na žene u Palestini. Njen rad temelji se na interdisciplinarnom pristupu, spajajući akademsku analizu, novinarski angažman i aktivizam. Aktivno sudjeluje u feminističkim i društvenim inicijativama, zagovarajući rodnu ravnopravnost i pravdu. Njen rad dokumentira i analizira ne samo strukturalne probleme s kojima se žene suočavaju već nudi i kritički okvir za njihovo razumijevanje te mogućnosti društvene promjene.

U okviru panela *Trauma i mehanizmi zaštite*, predstaviti će rad "Brisanje stigmatizacije žena u medijskom diskursu: Strategije digitalnog aktivizma u procesu oporavka od ratnih trauma". Tema ovog rada analizira ulogu medija i digitalnih platformi u oblikovanju narativa o ženama koje su preživjele ratno silovanje, s posebnim naglaskom na medijsko izvještavanje koje, u velikoj mjeri, ostaje unutar okvira viktimološkog diskursa. Ovaj diskurs, koji se fokusira na patnju i stradanje žrtava, dugoročno može otežati proces njihovog oporavka, jer perpetuira njihovu poziciju žrtve umjesto da im omogući prostor za iscjeljenje i osnaživanje. Premda je nužno prepoznati i obraditi ozbiljnost tih iskustava, ključno je izbjeći njihovu trajnu marginalizaciju kroz jednostrano fokusiranje na viktimizaciju, što može spriječiti njihov društveni i osobni napredak. Ovaj rad detaljno istražuje način na koji digitalne platforme omogućuju ženama da iskoriste svoj puni potencijal u obrazovanju, profesionalnom razvoju, umjetničkom stvaralaštvu i društvenoj angažiranosti. Kroz analizu relevantne feminističke i medijske literature te konkretnih primjera digitalnih inicijativa, rad istražuje kako društvene mreže i digitalne platforme rekonstruiraju medijski diskurs, omogućujući ženama da postanu protagonisti vlastitih narativa. Osim toga, rad se usmjerava na izazove koji proizlaze iz očuvanja privatnosti, kontrole vlastitog narativa i osiguravanja sigurnih prostora za izražavanje, kako bi se izbjegla retraumatizacija i zloupotreba osobnih svjedočanstava.

Vildana Džekman predsjednica je Udruženja žena “Napravi Razliku”, dugogodišnja je aktivistica, feministica, mirovnjakinja i borkinja za ženska ljudska prava. Magistrirala je međunarodno privatno pravo na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 2021. godine. Jedna je od pokretačica brojnih inicijativa u domenu rodne ravnopravnosti koje i danas egzistiraju. Obnašala je predsjedničku poziciju Upravnog odbora jedne od najvećih mirovnih mreža u BiH – Mreže za izgradnju mira gdje doprinijela njenoj registraciji u udruženje, koje i danas aktivno radi. Piše aktivno jer pisanje smatra dijelom društvene odgovornosti i očuvanja ženske feminističko-aktivističke historije. Autorica i koautorica je oko 30 autorskih tekstova, istraživanja, publikacija, međunarodnih izvještaja i analiza. Autorica je Zbirke tekstova *Putovanje kroz aktivizam...* koju čine zbirka tekstova o fantastičnim ženskim i aktivističkim pričama heroina današnjice.

Izlaganje “Feminističke kritike tranzicijske pravde i politike sjećanja ‘Suočavanje s patrijarhalnim komemoriranjem ratova i brisanjem doprinosa žena’” Džekman temelji na pokušaju isticanja važnosti bilježenja doprinosa i vrednovanja ženskih akcija u pred/postratnom periodu. Žene su tokom ratova bile visokoangažirane u svim društvenim oblastima, bez postavljanja hijerarhijskih pozicija ili društveno dodijeljenih uloga, ali po prestanku konflikata, žene se vraćaju sistemski na pozicije koje imaju malo ili gotovo nimalo moći. Tokom 90-ih godina prošlog stoljeća, rat u Bosni i Hercegovini obilježen je doprinosima žena u svim segmentima. Bile su njegovateljice, vojnkinje, čuvarice, daktilografkinje i “prva ruka” muškoj supremaciji. Danas se njihovi doprinosi brišu jer memorijali ne sadrže ili sadrže vrlo suženu dimenziju ženske mirovne kulture sjećanja. Razloga za navedeno je više, a jedan od njih je institucionalno nedovoljna podrška “ženskim glasovima” u domeni izgradnje mira. Stoga, ovo se izlaganje fokusira na “aktivističke glasove” žena aktivistica koje rade na očuvanju ženske i feminističke mirovne kulture sjećanja, te na aktivnosti i zalaganjima inicijative “Mir s ženskim licem”, čije se članice, predstavnice ženskih organizacija, aktivno bore za institucionaliziranje 8. decembra kao Dana sjećanja na stradanje žena u ratu u BiH. Važno je naglasiti da se samo isticanjem i bilježenjem ženskih mirovnih stvaranja putem pisane riječi, audio/video ili na druge načine materijalnih tvorevina, osigurava vidljivost i postojanost feminističke i ženske mirovne kulture sjećanja.

Amila Ždralović vanredna je profesorica i prodekanica za naučnoistraživački rad na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Zvanje profesorice filozofije i sociologije stekla je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, dok je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu stekla zvanje magistricice, odnosno doktorice socioloških nauka. Rezultate istraživanja prezentirala je naučnoj i stručnoj javnosti u više od šezdeset radova publiciranim u koautorskim monografijama, časopisima i zbornicima. Oblast njenog interesovanja je sociologija prava, s fokusom na pitanja rodne ravnopravnosti. Više: <https://orcid.org/0000-0002-0910-1719>.

Na konferenciji prezentira rad "Preko 'ženskog ustava' do rodne pravde?" U ovom teorijskom diskursu kritike konsocijacijske demokracije, razmatrat će se struktura dejtonskog ustavnopravnog poretka u kojoj su kodirane etnopolitičke matrice, utemeljena prava etnopolitičkih zajednica i paralizirani principi jednakopravnosti i zabrane diskriminacije. Specifičan cilj rada je da se ispita alternativa ponuđena sa 'ženskim ustavom', koji je na osnovu Platforme ženskih prioriteta kreirala Inicijativa Građanke za ustavne promjene. Analiza 'ženskog ustava' usredotočena je na pitanja identifikacije nove paradigme koju 'ženski ustav' nudi. Uzimajući u obzir da, iako rodno osjetljiv ustav nije garancija ostvarenja rodne pravde, on jeste nužan pravni okvir sa transformativnim potencijalima (Ashe, 2022; Mousmouti, 2022) te ustav sa rodnog aspekta koji su ponudile ženske/feminističke organizacije i aktivistice jeste značajan čin intervencije u rodno slijep Ustav BiH. U kreiranju njegovog sadržaja ženski glas je bio isključen, te ovaj pokušaj naknadne reformske intervencije jeste i pokušaj uključivanja prethodno isključenog. Međutim "feministička intervencija" nije radikalno promijenila postojeću institucionalnu podjelu moći po etno-nacionalnim i vjerskim linijama, ali je ponudila novu paradigmu za razumijevanje različitih ustavnopravnih kategorija. Tekst "Naš Ustav BiH" adresira pitanja rodno odgovornog jezika, uvođenja afirmativnih mjera i proširenja postojećeg Kataloga prava u Ustavu BiH. Već u uvodnim redovima izražen je motiv ovog teksta koji se sabire u Ustavu koji pripada svim građankama i građanima. Iako je, čak i pod pretpostavkom potpunog prihvatanja ženskih/feminističkih amandmana, puni obim garantiranih građanskih prava u Bosni i Hercegovini ostvariv samo pripadnošću određenom konstitutivnom narodu, predložene mjere afirmativne akcije u Ustavu, ipak predstavljaju značajan korektivni mehanizam.

Svetlana Janković, magistrica nauka iz oblasti odbrane, bezbjednosti i zaštite, potpukovnica u penziji (2018). U vojsci radila od 1989. godine. Doktorandica na Fakultetu za inženjerski menadžment Univerziteta "Union-Nikola Tesla" u Beogradu. Autorica oko 50 naučnih članaka i dva rada monografske prirode samostalno i u koautorstvu. Dobitnica nagrade *Andželka Milić* za 2018. U okviru misije OEBS-a u Srbiji radila u Koordinacionom tijelu za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije kao konsultantica za rod i bezbjednost (2018. i 2019). Dva puta je bila članica radnog tima Vlade Republike Srbije za izradu Nacionalnog akcionog plana za implementaciju Rezolucije "Žene, mir, bezbjednost" 1325 SB UN (2010–2015. i 2016–2020); članica posebne radne grupe Vlade za izradu Strategije za rodnu ravnopravnost 2021–2030, i akcionog plana za primjenu Strategije 2021–2023.

Bila je asistentica na predmetu Bezbjednost i zaštita na Univerzitetu odbrane, od 2017. gostujuća predavačica na Studijama roda na FPN Beograd na smjeru Međunarodna bezbjednost i rod. Sada je predsjednica Centra za podsticanje dijaloga i tolerancije Čačak i članica UO Crvenog krsta Čačak, aktivistica Fonda socijaldemokratske inicijative Beograd i Ženske platforme za razvoj Srbije i saradnica Beogradskog centra za bezbjednosnu politiku, Mreže OCD – Žene, mir, bezbjednost u Republici Srbiji, Centra za nenasilnu akciju Beograd – Sarajevo i Global analitike iz Sarajeva. Stipendistica programa Women Peace Security vašingtonske organizacije Vital Voice, 2021/2022. Fokusirana na probleme rodne ravnopravnosti u oružanim snagama, agendu Žene, mir bezbjednost, utjecaj feminističke teorije i aktivizma na promjene javnih politika u svijetu i Srbiji, rodnih aspekata prirodnih katastrofa, digitalne bezbjednosti, migracija, diskriminacije žena itd.

Rad "Komemoracija ratova kroz prizmu patrijarhata" predstavlja aktivnosti veterana, bivših boraca iz različitih vojski (učesnici u sukobima 90-ih godina XX vijeka) koji zajedno rade na prevazilaženju ratnih trauma, razbijanju stereotipa i promociji nenasilja i dijaloga, u pomirenju, suočavanju s prošlošću i izgradnji mira, u kojima je autorica teksta neposredna učesnica. Predstavlja se razvijena mreža veterana aktivnih u posjećivanju mjesta stradanja, održavanju tihih komemoracija i stupanju u kontakt s ljudima u lokalnim zajednicama, političkim strankama, medijima i vlastima. Pored veterana koji su sad mirovni aktivisti, tu su bivši logoraši i logorašice, civilne žrtve rata, novinari i novinarke, uz kontinuiranu podršku Centra za nenasilnu akciju. Mnogi od protagonista i protagonistica morali su proći kroz izazovne situacije, posebno žene – jer nisu svi mogli računati na prihvatanje u svom (kulturnom, nacionalnom ili vjerskom) kontekstu.

Cilj je kontinuirano ukazivanje na važnost kulture dijaloga i tolerancije i prerastanje nacionalnih i vjerskih ograničenja. Pomirenje i saradnja među ljudima, čak onima koji su se nekada borili jedni protiv drugih, nisu samo mogući nego i potrebni uslovi za dugoročni mir. Tako veterani postaju glasnici pomirenja i simboli nade da društva pogođena ratom mogu izgraditi bolje odnose u budućnosti u čemu važnu ulogu treba da imaju i žene.

U ratom razorenim postjugoslovenskim društvima ratni narativi su podrazumijevali kolektivnu krivicu čitavih nacija koje su bile u ratu. Nije bilo mjesta za sopstvene greške, nepravедnost i zablude, ni za žene. Nije bilo mjesta za suosjećanje sa drugima, za razumijevanje nepravde činjene sa sopstvene strane ili razumijevanje sasvim stvarnih strahova koje su ljudi osjećali. Replicirana je matrica pojednostavljenog pažljivo selektiranog narativa o Drugom svjetskom ratu uz koji smo odrastali i odražavali dihotomije agresor/branitelj, fašista/antifašista, pravedni/nepravедni. Mnogi od bivših vojnika i vojnkinja nisu rado otišli u rat, već su bili uvjereni da moraju braniti svoju naciju, teritoriju, domove i porodice. Preživjeli su i shvatili da je potrebno uspostaviti druge oblike rješavanja političkih sukoba, uz preuzimanje lične odgovornosti da se rat ne ponovi.

Goran Božičević rođen je u Istri 1962 godine. Po školovanju apsolvant eksperimentalne fizike; mirovnim se radom bavi od 1993. Suosnivač Volonterskog projekta Pakrac te Centra za mirovne studije čiji je prvi voditelj. Pokretač MIRamiDA – Prvih treninga izgradnje mira u post-YU zemljama, 1995. od kojih je petnaestak održano u BiH od 1996 do 1999. Radio na regionalnom programu suočavanja s prošlosti za britanske Kvekere 2002–2009. s Goranom Bubalom i Zoricom Trifunović.

Objavio “U dosluhu i neposluhu” (<https://www.mreza-mira.net/wp-content/uploads/U-dosluhu-i-neposluhu-Pozitivni-primjeri-izgradnje-mira-u-Hrvatskoj-u-90-ima-i-kasnije.pdf>) i “Gradnju dijaloga” (<https://politikenenasilja.org/images/downloads/Gradnja-dijaloga-2016.pdf>) koja je objavljena 2020. u Ukrajini. Piše kolumnu Miramidacije za portal H-Alter.org. Na Mirovnim studijama pri CMS-u u Zagrebu predaje teme izgradnje mira, a na njemačkoj Akademiji Forum ZFD teme dijaloga, medijacije i intervencije u sukob. Trenutno je dio ustanove “Politike nenasilja” iz Osijeka (<https://www.politikenenasilja.org/>), član tima koji je razvio mirovne module za srednje škole, odobrene od Ministarstva obrazovanja i nauke u Makedoniji. Interesi uključuju rad s ratnim veteranima i rad u podijeljenim zajednicama. U BiH radio na dijalozima i s mladima 2019–2024. u općinama Prozor-Rama i Gornji Vakuf-Uskoplje: https://www.youtube.com/watch?v=J97YryGitHw&t=993s&ab_channel=CSSPBiH.

Božičević u radu “Gdje smo griješili?” pruža osvrt na tri decenije izgradnje mira u regiji. Kako kaže, govoreći o greškama, otvaramo puteve kojima mi nismo išli a kojima već idu mladi. “Mi” ovdje označava sve nas koji se godinama i desetljećima bavimo izgradnjom mira i koji se mnogi i poznamo. Zapažanja nisu nužno nova i ne moramo se složiti s njima. Problem nastaje kada se novi uvidi ne usvajaju, nego se nastavlja raditi po inerciji. Najmanje što se može napraviti jeste ne ometati one koji rade drugačije, inovativnije, najčešće bez reference o ratovima. Klimatske promjene, AI i raspad međunarodnog poretka je ovdje; koliko se to ogleda u našem radu? Nova je to šansa za mirovni rad i za sinergiju iskustava i novih pristupa, dokle god su iskustva resurs, počinju od naših grešaka i nemaju ambiciju usmjeravati nove napore za mir. Mirovni se rad ovih dana intenzivno dešava na ulicama i fakultetima u Srbiji te je sama ta činjenica u opreci sa tezom da smo svi ‘zaglavili’ i da se ‘ne radi’.

Ankica Dragin master je rodnih studija, koje je 2013. godine završila na Univerzitetu u Novom Sadu. Prethodno je na Filozofskom fakultetu istog Univerziteta 1999. godine stekla diplomu profesorice engleskog jezika i književnosti, dok je specijalističke studije iz andragogije Britanskog kraljevskog instituta za profesionalni razvoj završila 2004. godine.

Najveći dio poslovne karijere, akademskog rada i aktivističkog angažmana posvetila je promoviranju ljudskih prava i transformaciji konflikata u etnički i vjerski mješovitim sredinama. Između ostalog, 2015–2019. godine bila je i članica Programskog savjeta JMU Radio–televizija Vojvodine. Provodeći edukativne, istraživačke i projekte javnog zagovaranja, tokom protekle dvije decenije saradivala je sa međunarodnim i domaćim organizacijama, medijima, institutima i državnim organima, kako u AP Vojvodini, odnosno Republici Srbiji, tako i u zemljama Zapadnog Balkana i Južnog Kavkaza. Uz brojna izlaganja na stručnim skupovima u zemlji i inostranstvu, (ko)autorica je i dvadesetak stručnih i naučnih radova, publikacija i knjiga. Među njima se, pored radova o medijskom izvještavanju o ljudskim pravima žena, manjinskih etničkih zajednica i migranata, izdvajaju publikacija *Mapa vjerskih zajednica Novog Sada* (2003), monografija *Životna priča kao metod bilježenja rodnih aspekata historije žena: Mađarica sa Telepa* (2015), četiri vodiča protiv diskriminacije na lokalnom nivou namijenjeni povratnicima po osnovu sporazuma o readmisiji (2016), kao i knjiga *Vodič za mirovni rad* objavljena 2019. godine u Briselu na engleskom, a kasnije i na hrvatskom i ruskom jeziku. Živi u Novom Sadu. Od 2020. godine predaje engleski jezik na Pravnom fakultetu Univerziteta Union u Beogradu.

Dragin prezentira rad "Ekumenski pristupi za izgradnju mira – iskustva žena iz Vojvodine". Ovo istraživanje ima za cilj da zabilježi i analizira iskustva žena – aktivistica motiviranih sopstvenim vjerskim uvjerenjima koje su se u Vojvodini, kao etnički i vjerski najšarolikijoj regiji u Republici Srbiji, bavile ekumenizmom i koje su kao takve (bile) prepoznate kao akterice u izgradnji mira na prostoru nekadašnje SFRJ tokom i nakon ratova 90-ih godina XX vijeka. Polazeći od intersekcije rodnosti, religije i mirovnog aktivizma, primjenom feminističkog pristupa i provođenjem polustrukturiranog intervjua, čiju okosnicu čini metod životne priče (engl. *oral history*), sa predstavnicama sedam hrišćanskih denominacija razmatra njihovo iskustvo ekumenskog aktivizma za izgradnju mira, motivaciju za ovakav angažman, kao i percepciju sopstvenog legitimiteta na tom putu. Iskustva vjerski motiviranih aktivistica iz Vojvodine stoga uspoređuje sa iskustvima njihovih kolegica i kolega iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Sjeverne Makedonije zabilježenih u jednoj sličnoj analizi koja se bavi ekumenskim, odnosno međuvjerskim društvenim dijalogom pod okriljem regionalne feminističke ekumenske organizacije. Istraživanje je pokazalo da su iskustva žena koje sebe doživljavaju kao vjernice, koje su se u Vojvodini bavile ekumenskim i aktivnostima izgradnje mira, u velikoj mjeri slična onima aktivistica i aktivista iz zemalja u susjedstvu. Vjerska uvjerenja, odnosno religijske aspekte života, doživljavaju kao važan i (potencijalno) snažan motivator dijaloga među crkvama i vjerskim zajednicama u lokalnim sredinama. Ekumenske aktivnosti, posebno one inicirane i provedene od strane žena, imaju najviše odjeka u lokalnim zajednicama u

kojima crkve imaju određeni autoritet, odnosno u kojima već postoji kultura međuvjerskog, odnosno međuetničkog dijaloga. Međutim, jaz između tzv. sekularnih i vjerski opredijeljenih aktivistica i aktivista i dalje je prisutan, kao i oklijevanje formalnih crkvenih autoriteta na nivoima višim od lokalnih zajednica da se o ovoj vrsti aktivizma pruži odlučnija, otvorenija podrška u javnosti.

Margareta Bašaragin osnovne i masterske studije završila je na Odseku za nemački jezik i književnost Filozofskog fakulteta UNS. Doktorirala 2017. u Centru za rodne studije ACIMSI UNS. Doktorska disertacija: "Interakcija roda, jezika i kulture u formiranju identiteta učenica osmog razreda osnovne škole u procesu dvojezične nastave u Vojvodini" (Novi Sad: Fondacija Bogumil Hrabak VANU, 2019). Usavršavala se (u okviru Erasmus Mundus Sigma Agile projekta školske 2015/16) u Centru za transdisciplinarnе studije roda na Humboltovom univerzitetu u Berlinu, Njemačka. Povjerenica je ogranka novosadskog udruženja "Ženske studije i istraživanja" u Subotici od 2020. godine. Dobitnica nagrada "Anđelka Milić" SeFema Beograd (2022) i "Bring The Noise" BeFema Beograd (2023). Potpisuje više naučnih radova objavljenih u domaćim i međunarodnim časopisima u kojima tematizira problematiku roda i jezika u štampanim i govorenim materijalima, integraciju rodne ravnopravnosti u obrazovni proces i primjenu analize diskursa u interdisciplinarnom polju rodniх studija. Posebnu pažnju posvećuje istraživanju znamenitih žena iz Subotice (Vojvodine). Do sada je objavila knjige *Rod, kultura i diskurs razgovora u razredu* (2019, Fond. ak. B. Hrabaka, VANU, Novi Sad), *Znamenite Jevrejke Subotice* (2020, ŽSI i Fut. pub, Novi Sad), *Antifašistkinje Subotice: skojevke, partizanke i afežeovke* (2021, ŽSI i Fut. pub, Novi Sad), *Prilog istoriji ženskih studija u Vojvodini: ženske studije u Subotici* (Zavod za ravnopravnost polova, Novi Sad, 2023) i uredila *Starost i rod u vremenu i prostoru; Sonja Licht: životna priča* (ŽSI i Fut. pub, Novi Sad, 2021), *Znamenite Subotičanke 20. veka: feministkinje, umetnice, mirovnjakinje i dobrotvorke* (ŽSI i Fut. pub, Novi Sad, 2024).

Tokom konferencije predstavlja rad "Rod i mir: rezultati istraživanja u 'Ženskim studijama i istraživanjima' (1998–2025)". Ovaj rad analizira doprinos udruženja "Ženske studije i istraživanja" (ŽSI) iz Novog Sada u istraživanju uloge žena u međureligijskom dijalogu i izgradnji mira tokom posljednjih 30 godina. ŽSI, kao interdisciplinarni obrazovni program, kroz istraživanje, izdavaštvo i edukaciju promovira poboljšanje položaja žena iz različitih nacionalnih i vjerskih zajednica u Vojvodini, s naglaskom na marginalizirane grupe. Ključni dio rada jeste projekat "Interreligijski dijalog i žene" (1998–), koji analizira doprinos žena u vjerskim zajednicama miru i pomirenju. Projekat je započeo međunarodnom konferencijom o feminističkoj teologiji (1998), a kasnije su organizirane još dve konferencije (2001, 2008) fokusirane na rodnu perspektivu u međureligijskom dijalogu. Rad također obrađuje istraživanja o ulozi protestantskih sveštenica u Vojvodini i njihovom doprinosu izgradnji mira. Pored konferencija i publikacija, ŽSI je provodio edukativne aktivnosti u saradnji s međunarodnim institucijama i organizacijama. Feministička teologija i izgradnja mira bili su dio programa alternativnog visokog obrazovanja ŽSI, a kasnije su uključeni u akademske studije na Univerzitetu u Novom Sadu. Ipak, posljednjih godina interesovanje za ovu temu u naučnim i akademskim krugovima Srbije opada, za razliku od evropskog i globalnog konteksta. Zaključak rada naglašava potrebu za nastavkom istraživanja i obrazovnih inicijativa o doprinosu žena iz različitih vjerskih zajednica u izgradnji mira u Srbiji, kako bi se osnažila njihova uloga u međureligijskom dijalogu i društvenoj toleranciji.

Elma Softić-Kaunitz od 2005. godine obnaša funkciju generalne sekretarke Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine, Jevrejske zajednice u Sarajevu i Jevrejskog kulturno-prosvjetnog i humanitarnog društva La Benevolencija. S više od 30 godina profesionalnog iskustva, profesorica je filozofije i književnosti te magistrica religijskih nauka sa Univerziteta u Sarajevu. Njen istraživački rad fokusiran je na međureligijski dijalog, rod, kulturu i obrazovanje, s posebnim interesovanjem za doprinos jevrejskih žena na Balkanu. Autorica je knjige *Sarajevski dani, sarajevske noći*, koja je objavljena na više jezika i adaptirana za pozorišne i radioizvedbe u Torontu, Atlanti i Čikagu. Softić-Kaunitz koautorica je dvije zbirke kratkih priča zajedno s Pavlom Kaunitzom: *Nirini izazovi* i *Sve što (ne) želimo znati*. Također je doprinijela feminističkim i religijskim studijama kao predavačica na FER školi pri Univerzitetu u Sarajevu. Objavila brojne članke o historiji žena, obrazovanju i međureligijskom dijalogu. Kao urednica i autorica, saradivala je na deset radioemisija za Radio La Benevolencija, naglašavajući svoju posvećenost obrazovanju, dijalogu i angažmanu u zajednici.

Tokom konferencije predstaviti će rad "Kako pisati o ženama". Ovaj rad problematizira način na koji se piše o ženama u društvenim kontekstima i ukazuje na tendenciju generalizacije, čak i kada postoji namjera da se žene afirmišu kao društveni činilac. Posebno će naglasiti paradoks u kojem se ravnopravnost žena često posmatra kroz prizmu odnosa s muškarcima, a ne kao suštinski samostalna vrijednost.

U svojoj prezentaciji fokusirati će se na doprinos jevrejskih žena historiji Bosne i Hercegovine tokom 20. stoljeća, s posebnim osvrtom na njihovo učešće u Narodnooslobodilačkom pokretu tokom Drugog svjetskog rata te tokom rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine. Uprkos njihovim značajnim doprinosima, oni su u velikoj mjeri ostali zanemareni i zaboravljeni. Pokazati će kako, u nastojanju da predstave žene kao jednake muškarcima, mnogi autori i autorice – uključujući i feministički orijentirane – često zanemaruju ključnu činjenicu: ravnopravnost nije apsolutna kategorija, već društveni koncept koji svoje značenje crpi upravo iz postojećih oblika neravnopravnosti. Cilj izlaganja jeste ponuditi odgovore na ključna pitanja: Zašto su jevrejske žene isključene iz historijskog narativa Bosne i Hercegovine? Koji su faktori doveli do brisanja njihovih doprinosa iz kolektivnog sjećanja, zanemarivanja od strane feminističkih organizacija te njihove marginalizacije unutar akademske zajednice?

Amra Pandžo rođena je 1970. godine u Sarajevu gdje je provela čitav svoj život. Već dvadeset godina aktivno radi na izgradnji mira, povjerenja i oporavku od ratnih strahota građana Bosne i Hercegovine, motivirana i nadahnuta "bosanskim duhom" zajedništva i inkluzije, te svojom vjerom islamom. Radila je na Kosovu i u Ukrajini, te sa građanima i građankama Afganistana, pokušavajući prenijeti vlastita iskustva iz procesa pomirenja iz BiH. Djeluje kao koordinatorica mirovnog projekta u Međunarodnoj organizaciji za migracije (IOM UN). Priredila je Priručnik za nastavnike vjeronauke o mirovnoj dimenziji islama za nastavnike islamske vjeronauke. Objavila je knjigu *Put mira* (izgradnja mira i islam u Bosni i Hercegovini). Predavala je predmete Religija, nasilje i rješavanje konflikta i Religija i socijalna pravda. U anketi TPO Fondacije proglašena je za jednu od jedanaest žena koje su gradile mir u poslijeratnoj BiH. Bila je gošća predavačica na Univerzitetu u Cirihu (Švicarska). Doktorirala je na Odsjeku za sigurnosne i mirovne studije na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu.

U izlaganju "Ženska priča o Bogu" Amra Pandžo predstavlja svoju ličnu priču. Nakon rata devedesetih, koristila je ekumenski pristup izgradnji mira. Želi ispričati svoju priču otpora; priču tada mlade žene koja je skrajala svoj razrušeni svijet hrabro i glasno.

Koristila je međureligijski dijalog kako bi motivirala ljude na dijalog, oprost i obnovu. Kroz svoje djelovanje u zajednici, kreirala je interaktivne vježbe za izgradnju povjerenja, prevladavanje straha i izgradnju društvene kohezije. U ovom izlaganju, želi ukazati na neke obrasce kako se zajednica može voditi prema miru i stabilnosti. Religioznost koja je pozivala na pomirenje, oprost i susret nakon rata bila je ekskluzivno ženska. *To smo mi "izmislile" i to smo živjele.* Nakon toga su se neki časnici i izuzetni muškarci pridružili ženskoj viziji Boga koji objavljuje sebe za jednakost, mir, pravdu, oprost. Ženska priča o Bogu obnove je bila duhovna vertikala poslijeratne Bosne i Hercegovine. Pouke iz tog vremena mogu biti oblikovane u preventivne programe koji imaju za cilj sprečavati ponovne/nove sukobe i praviti otpor, te "izazivati" patrijarhalno-militarističko ustrojstvo koje se širi svijetom.

Medina Mujić doktorica je komunikoloških nauka i izvršna direktorica Agencije za promociju i odnose s javnošću SmartPR, istaknuta je stručnjakinja u oblasti odnosa s javnošću, s bogatim iskustvom u nevladinom sektoru, gdje se godinama isticala kao zaštitno lice i glasnogovornica brojnih organizacija. Njeno iskustvo obuhvata aktivnu saradnju s medijima u kreiranju i promociji ključnih inicijativa, kao i strateško upravljanje komunikacijama za projekte iz oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti. Posjeduje i akademsku karijeru, gdje je kao docentica na Internacionalnom Burch univerzitetu predavala predmete Uvod u komunikologiju i Odnosi s medijima, značajno doprinoseći razvoju znanja kod studenata i studentica u ključnim oblastima komunikacijskih nauka i odnosa s javnošću.

Pored toga, dr. sc. Mujić ima značajno iskustvo u vođenju različitih radionica, treninga i edukativnih programa, što je dodatno učvrstilo njen prepoznatljiv pristup u profesionalnom predstavljanju i osnaživanju drugih kroz edukaciju. Autorica je i urednica više od 25 publikacija i naučnih radova, a kroz svoj istraživački rad doprinijela je napretku u oblasti rodne ravnopravnosti i ljudskih prava. Posebno je doprinijela izradi Alternativnog izvještaja za Bosnu i Hercegovinu prema CEDAW konvenciji te usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa Istanbulsom konvencijom. Njeno bogato iskustvo u javnom predstavljanju i saradnji s medijima čini je prepoznatljivom u profesionalnim krugovima, dok njena posvećenost istraživanju i analizi u oblastima komunikacija, medija i tržišnog istraživanja doprinosi njenom uspješnom i profesionalnom pristupu.

U toku konferencije moderirat će panel *Književni i umjetnički otpori patrijarhatu i heteronormativnosti*.

Gaj Trifković (1981) završio je srednju školu u Sarajevu, a studije historije u Grazu, gdje je i doktorirao. Težište njegovog naučnoistraživačkog rada je na savremenoj historiji jugoistočne Evrope; na ove teme objavio je tri monografije i dvadesetak članaka u stručnim časopisima u zemlji i inostranstvu. Također se aktivno bavi praćenjem i analizom stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini sa naglaskom na obrazovni sektor i pitanja rodne tematike. Trenutno obnaša funkciju direktora Centra za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu.

UNIVERSITET SARAJEVO
CENTAR ZA LJUDSKA PRAVA

MEĐUNARODNA
KONFERENCIJA

ROD I MIR NA BALKANU: TRASIRANJE PUTA NAPRIJED

(SARAJEVO, 25–27. FEBRUAR 2025.)